

Antopäivä:	Voimaantulopäivä:	Voimassa:
01.04.2020	01.04.2020	Toistaiseksi
Lainsäädäntö, johon ohje perustuu:		
Laki Liikenne- ja viestintävirastosta (935/2018) 2 § 1 momentin 8 kohta Valtionavustuslaki (688/2001) 37 § Yksityistielaki (560/2018) 7 luku Valtioneuvoston asetus yksityisteistä (1069/2018)		
Muutostiedot:		
4.7.2024 päivitetty yksityistielossien ja -lauttojen valtionavustuskelpoisia kuluja kohtaan 7.3 (Hyväksyttävät kustannukset). Täsmennykset tulevat voimaan kalenterivuotta 2024 koskevasta maksatuksesta alkaen. 25.4.2023 päivitetty kantavuusmittausvaatimus kohtaan 4.4 (1.6.2023 alkaen) ja talkootöiden hinnat kohtaan 4.4.4 muut kulut 13.1.2023 Päivitetty avustusprosentit, asetus yksityistieasetuksen väliaikaisesta muuttamisesta on voimassa 1.1.2023–31.12.2025 1.7.2021 Ohjetta päivitetty kokonaisuudessaan. Päivitys koskenut lähinnä käytettävyyttä. 18.02.2021 Tarkennettu kohtia 5.1 Avustuksen hakeminen, 5.3 Avustuksen suuruus, 5.4 Avustuksen vastaanottaminen, 8.2 Kilpailuttaminen, 8.4 Valvonta 03.06.2020 Tarkennettu kohtia 5.4 ja 8.1 avustuksen vastaanottamisen osalta Korvaa Yksityisteiden valtionavustukset, Liikenneviraston ohjeita 11/2016		

Yksityisteiden valtionavustukset

Yksityistielaki ja -asetus ovat keskeisimmät säädökset, jotka ohjaavat yksityisteiden valtionavustusten myöntämistä. Ohjeeseen on koottu myös muita tärkeimpiä säädöksiä, jotka valtionavustusta saavien tahojen on otettava toiminnassaan huomioon.

Ohjeessa käsitellään yksityisteiden valtionavustuskelpoisuutta ja teiden parantamisen sekä erityiskohteiden käytön ja kunnossapidon valtionavustuksia. Niihin liittyvät hakumenettelyt, hakemusten käsittelyyn, päätöksentekoon ja valtionavustusten maksamiseen liittyvät periaatteet ja käytännöt on käsitelty aikaisempia ohjeita yksityiskohtaisemmin.

Julkaisu toimii ohjeena niille henkilöille, jotka ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa käsittelevät yksityistielain mukaisia valtionavustusasioita. Tiekunnille ja kunnille se antaa neuvoja ja ohjeita ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen menettelytavoista yksityisteiden valtionavustusasioissa.

Esipuhe

Yksityistien tieosakkaiden on pidettävä tie tarkoitustaan vastaavassa eli lähinnä tieosakkaiden liikenteen edellyttämässä kunnossa. Tieosakkaat päättävät itse myös tien kunnossapitotasosta.

Suurempi perusparannushanke tai ison sillan uusiminen on tieosakkaille usein taloudellisesti erittäin suuri rasitus. Tiellä saattaa lisäksi olla liikenteellistä merkitystä muillekin kuin tieosakkaille.

Parantamishankkeiden toteuttamiseen voidaan myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta. Sitä haetaan ELY-keskukselta.

Myös yksityistielossien ja talviteiden kunnossapitokustannuksiin voidaan myöntää vuosittaista valtionavustusta.

Avustuksen myöntämisessä noudatetaan valtionavustuslakia ja yksityistielakia. Avustusta hakevan ja saavan tiekunnan on noudatettava näitä säädöksiä. ELY-keskuksen harkinnassa on avustettavien kohteiden valinta ja avustuksen suuruus. Yksityisteiden valtionavustustoiminta perustuu edellä mainittujen säädösten ohella tähän ohjeeseen.

Tähän julkaisuun on koottu tärkeimmät ohjeet valtionavustuksien hakemisesta ja myöntämisestä. Ohjejulkaisu on päivitetty Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom), Väyläviraston, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen asiantuntijoiden yhteistyönä.

Helsingissä, huhtikuussa 2020

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)

Sisällysluettelo

1	Tien valtionavustuskelpoisuus.....	5
1.1	Valtionavustuskelpoisuuden ehdot	5
1.2	Avustuskelpoisuuden maastotarkastus	6
1.3	Muutoksenhaku	6
2	Avustettavat parantamishankkeet.....	6
2.1	Ensisijaisesti avustettavat hankkeet	7
2.2	Muut avustettavat hankkeet.....	8
2.3	Parantamishankkeiden yhteydessä tehtävät muut työt	9
2.3.1	Kunnossapitoluonteisten töiden avustaminen.....	9
2.3.2	Tielinjan siirtämisen avustaminen	9
2.3.3	Päällystämisen avustaminen.....	10
2.3.4	Tievalaistuksen avustaminen	10
2.3.5	Kaapelit, pylvääät ja johdot	10
2.3.6	Maanteiden yksityistiejärjestelyt ja yksityistien muuttaminen maantiekseksi	11
3	Parantamishankkeiden avustusmenettely	11
3.1	Avustuksen hakeminen.....	11
3.2	Valtionavustuspäätös	14
3.3	Avustuksen suuruus	15
3.4	Avustuksen vastaanottaminen	16
3.5	Avustuksen maksaminen	16
3.5.1	Yksityistien avustuksen maksatusta haetaan	16
3.5.2	Maksatushakemuksen liitteet.....	16
3.5.3	Avustuksen maksaminen	17
3.6	Muutoksenhaku	19
4	Tien parantamissuunnitelman laatiminen.....	19
4.1	Luvat ja lausunnot	19
4.2	Yksityistietoimitus- ja maanomistajien suostumukset	20
4.3	Suunnitelmakartat	20
4.4	Hankkeiden tekninen suunnittelu ja mitoitus	21
4.4.1	Ojien ja rumpujen mitoitus.....	22
4.4.2	Hyväksyttävät kustannukset, kustannusarvio ja työselitys.....	22
4.4.3	Suunnittelu-, kilpailuttamis- ja valvontakustannukset.....	23
4.4.4	Muut kulut	23
5	Siltahankkeen suunnittelun erityispiirteet.....	24
5.1	Alustava suunnittelu.....	25
5.2	Rakennussuunnitelma	26

5.3	Kustannusarvio ja työselitys.....	27
5.4	Suunnitelman kokoaminen ja hyväksyttäminen	27
6	Parantamishankkeen toteuttaminen.....	27
6.1	Kilpailuttaminen	28
6.2	Tarjouspyynnöt ja urakkasopimukset	29
6.3	Valvonta.....	31
6.3.1	Tiekunnan valvojan tehtävät	31
6.4	Raportointi.....	32
6.5	Siltahankkeiden toteuttaminen	32
7	Erityiskohteiden käytön ja kunnossapidon avustaminen	33
7.1	Lauttapaikan ja talvitien valtionavustuskelpoisuus	33
7.2	Avustuksen suuruus.....	33
7.3	Hyväksyttävät kustannukset	34
7.4	Avustuksen maksaminen	35

LIITTEET

Liite 1	Yksitystien parantamishankkeen suoritepohjainen kustannusarvio
Liite 2	Kustannusarvioesimerkki
Liite 3	Yksityinen tiekunta urakan kilpailuttajana
Liite 4	Yksitystielain ja -asetuksen valtionavustuksia koskevat säännökset

Lomakkeet ja muut asiakirjat osoitteesta: <https://www.ely-keskus.fi/yksityisteiden-parantamisen-avustaminen>.

1 Tien valtionavustuskelpoisuus

Voidakseen saada valtionavustusta tien parantamiseen tai erityiskohteen kunnossapitoon on tiekunnan hallinnoiman yksityistien täytettävä valtionavustuskelpoisuuden ehdot. Avustuskelpoisuusehtojen täyttyminen ei kuitenkaan merkitse vielä oikeutta parantamisavustukseen, vaan päätökset avustettavista hankkeista tehdään jäljempänä tässä ohjeessa esitetyllä tavalla.

1.1 Valtionavustuskelpoisuuden ehdot

Yksitystie on yksityistielain 83 §:n perusteella valtionavustuskelpoinen, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- tielle on perustettu tiekunta
- tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot ovat ajantasaiset yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad) niin kuin yksityistielain 50 §:ssä edellytetään.

Tiekunnan tulee avustuskelpoisuutta varten ilmoittaa tiekuntaa koskevat tiedot Maanmittauslaitoksen yksityistierekisteriin ja yksityistietä koskevat tietonsa Väyläviraston ylläpitämään kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään (Digiroad).

Tiekuntavaatimuksen täyttyminen tutkitaan hakemuksen liitteenä olevan Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmän yksityistierekisteriotteen perusteella, tiekunnan perustamisen vireilläolo ei riitä.

Kansallisen tie- ja katuverkon tietojärjestelmän (Digiroad) tietojen ilmoittamisvelvollisuuden täyttyminen tarkistetaan hakemuksen liitteenä toimitettavan Digiroad-järjestelmästä saadun todistuksen tai muun tulosteen perusteella.

Kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään (Digiroad) tulee tehdä ilmoitus valtionavustusta haettaessa, vaikka yksityistieellä ei olisi yksityistielain 50 §:n mukaisia rajoituksia tai kieltoja. Mikäli tiekunnan tiedot ovat jo ilmoitettu sekä ajantasaiset Digiroad-järjestelmässä, tiekunta saa järjestelmästä tarvittaessa uuden todistuksen tietojen ilmoittamisesta avustushakemuksen liitteeksi.

Lisätietoja Digiroad-tietojen ilmoittamisesta Väyläviraston internet-sivuilla osoitteesta: www.vayla.fi/yksitystiet.

Tiekunnan osoitetieto on useimmissa tapauksissa tiekunnan yhteyshenkilön osoite. ELY- ja KEHA-keskuksien käytössä olevan yksityisteiden avustusjärjestelmän (Yleinen avustusjärjestelmä, YA-järjestelmä) pidossa noudatetaan siksi myös EU:n yleistä tietosuojasetusta (GDPR) sekä tietosuojalakia. YA-järjestelmästä ei anneta tiekuntien yhteyshenkilöiden nimi- ja osoitetietoja massaluvutuksina (tiekunnan yhteystietoja voi tiedustella Maanmittauslaitokselta, yksityistierekisteri). Tie kuntien nimi- ja osoitetiedot voidaan tiekunnan suostumuksella luovuttaa tiedotus-, tutkimus- ja muihin hyväksyttäviin tarkoituksiin, ei kuitenkaan pelkästään markkinointitarkoituksiin.

Voidakseen saada valtionavustusta tien parantamiseen tai erityiskohteen kunnossapitoon on tien oltava valtionavustuskelpoinen. Kelpoisuusehdot ovat samat kuin tien parantamisen avustuksissa.

Avustuskelpoisuudesta päätetään tien parantamisen avustuksen tai erityiskohteen maksatuksen hakemisen yhteydessä.

Mikäli kyse on uudesta erityiskohteesta, jolle ei ole aikaisempina vuosina myönnetty valtionavustusta, tulee kunnossapidon valtionavustusta hakea ELY-keskukselta viimeistään elokuussa ennen sitä kalenterivuotta, jonka alusta avustusta haetaan (YksTA 5 §). Valtionavustusta voidaan myöntää yksityisteiden erityiskohteen käyttö- ja kunnossapitokustannuksien perusteella valtionavustusmäärärahan puitteissa ensisijaisesti pysyvää asutusta palvelevalle yksityistielle (YksTA 6 §).

Uuden erityiskohteen kunnossapidon avustusta tulee hakea ELY-keskukselta erityiskohteen maksatushakemuksella ja tarvittavilla liitteillä. Erityiskohteen valtionavustuksiin liittyviä asioita käsitellään tarkemmin luvussa 7.

Lisätietoja:

- Liikenteen asiakaspalvelu, puh. 0295 020 603 (ma-pe klo 9–16)
- www.ely-keskus.fi > liikenne > yksityistieavustukset.

1.2 Avustuskelpoisuuden maastotarkastus

Avustuskelpoisuuden osalta esitettyjä tietoja voidaan tarkastaa ELY-keskuksen edustajan tekemällä maastokäynnillä tai -tarkastuksella osana tien parantamisen avustuksen tai erityiskohteen maksatuksen hakemuksen käsittelyä.

1.3 Muutoksenhaku

Tiekunta voi hakea muutosta ELY-keskuksen parantamisavustuksen käsittelyn yhteydessä tekemään avustuskelpoisuuden määrittelyyn. ELY-keskuksen päätökseen ei saa suoraan hakea muutosta valittamalla, vaan päätökseen saa hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus tehdään ELY-keskukselle. (VAL 34 §, YksTL 88 §.)

Oikaisuvaatimuksesta annettuun ELY-keskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tie tai suurin osa siitä sijaitsee. (YksTL 88 §).

Yksityiskohtaiset muutoksenhakuohjeet ovat päätöksen liitteenä.

2 Avustettavat parantamishankkeet

Yksityistien tienpito koostuu tien rakentamisen jälkeen sen kunnossapidosta ja parantamisesta. Kunnossapidolla varmistetaan tien päivittäinen liikennöitävyys ja säilytetään tien rakenteellinen kunto. Yksityistien parantamisella tarkoitetaan suurempia kunnostustoimenpiteitä sekä tien tai sillan laajempaa peruskorjausta. (YksTL 3 § 1 mom. 10-12 kohdat.)

Yksityisteiden tienpito on tieosakkaiden vastuulla. Tieosakkaiden on pidettävä tie tarkoitustaan vastaavassa eli tieosakkaiden liikenteen edellyttämässä kunnossa. Tieosakkaiden on huolehdittava tien jatkuvasta kunnossapidosta. (YksTL 24 §.)

Valtio voi avustaa yksityisteiden tienpitoa. Valtionavustusta yksityistien tienpitoon myönnetään valtionavustusmäärärahan puitteissa ensisijaisesti rakentamiseksi luettavaan yksityisteiden parantamiseen. Avustusta haetaan ELY-keskukselta. Avustuksen myöntämisessä noudatetaan valtionavustuslakia ja yksityistielakia. Valtion ta- lousarviossa päätetään vuosittain käytettävissä olevan määrärahan suuruus. (YksTL 83 §, YksTA 3-4 §.)

Avustuksilla turvataan yksityistieverkon kunnan säilyminen. Avustuksilla vähennetään myös tieosakkaille aiheutuvaa tienpitorasitusta. Avustukseen liittyy velvollisuus sallia tien vapaa yleiskäyttö, josta avustuksen voidaan samalla katsoa olevan korvaus.

Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä (YksTL 85 §)

Valtionavustusta saavan tien satunnaista käyttämistä ei yksityistielain 85 §:n mukaan saa puomein, liikennemerkein tai muulla tavoin kieltää sinä aikana, jota valtionavustus koskee. Ulkopuolisesta liikenteestä aiheutuvaa huomattavaa haittaa voidaan kuitenkin rajoittaa kunnan suostumuksella.

Rakentamisavustuksissa valtionavustus koskee 10 vuoden ajanjaksoa, joka alkaa viimeisen avustuserän nostamisesta. Liikennettä ei siis ilman kunnan suostumusta saa kieltää tai rajoittaa tänä aikana.

Muissa valtionavustuksissa (teiden kunnossapitoavustukset, lossien ja muiden erityiskohteiden käyttö- ja kunnossapitoavustukset) valtionavustus koskee sitä vuotta, jona se on maksettu. Näin on siinäkin tapauksessa, että avustus määräytyy edellisen tai edellisten vuosien toteutuneiden kustannuksien perusteella.

Valtionavustusta tien parantamiseen voidaan harkinnan mukaan antaa tien, siihen kuuluvien alueiden sekä rakenteiden ja laitteiden, erityisesti siltojen, vaurioitumisesta johtuviin töihin, joiden ei voida katsoa kuuluvan tien kunnossapitoon. (YksTL 3 § 1 mom. 9-12 kohdat, 83 §, YksTA 3 §.)

Parantamisavustusta voi saada tien ja siltojen vaurioiden korjaamiseen tai vaurioitumisen estämiseen. Myös kantavuuden ja kuivatusjärjestelmän parantamista ja liikenneturvallisuuden parantamishankkeita voidaan avustaa.

Valtionavustusten enimmäismäärä tavanomaisissa tien parantamiskohteissa on 70 prosenttia hankkeen arvonlisäverollisista kustannuksista ja merkittävimmissä siltakohteissa 85 prosenttia.

Rakentamiseen tai siihen verrattavaan tien tason parantamiseen, esimerkiksi uuden tien rakentaminen, tien päällystäminen tai tievalaistuksen rakentaminen, avustusta ei pääsääntöisesti voida myöntää.

2.1 Ensisijaisesti avustettavat hankkeet

Avustukset kohdennetaan ensisijaisesti hankkeisiin, joissa liikennöinti tiellä on tapahtuneen vaurion takia kokonaan estynyt tai uhkaa estyä. Tällaisia hankkeita ovat:

- siltojen ja suurten rumpujen uusiminen tai vaurioiden korjaaminen
- teiden tulvavaurioiden korjaaminen ja estäminen
- liikenneturvallisuutta merkittävästi parantavat hankkeet.

Tyypillisiä siltahankkeita ovat:

- koko sillan uusiminen
- sillan korvaaminen putkisillalla tai rummulla
- siltarakenteiden uusiminen ja korjaaminen.

Putkisillaksi sanotaan halkaisijaltaan vähintään kaksi metriä ($\varnothing \geq 2000$ mm) olevaa rumpua.

Siltahankkeiden erityispiirteitä esitetään tarkemmin luvussa 5.

Isolla rummulla tarkoitetaan halkaisijaltaan vähintään metristä rumpua ($\varnothing \geq 1000$ mm) tai virtaamaltaan vastaavaa kaksoisputkirumpua. Rumpujen osalta yleisimmin tulee kysymykseen rummun uusiminen.

Tien yksittäisten pahojen vauriokohteiden korjaaminen kuuluu myös ensisijaisesti avustettaviin hankkeisiin, mikäli vauriot ovat merkittävien luonnonolosuhteiden aiheuttamia sekä yllättäviä. Tien on voinut tai uhkaa katkaista esimerkiksi vesistö-tulva. Lisäksi merkittävät liikenneturvallisuutta parantavat hankkeet ovat ensisijaisesti avustettavia hankkeita. Hankkeiden suunnitteluun ja vaurioiden korjaamiseen liittyviä asioita käsitellään luvussa 4.

2.2 Muut avustettavat hankkeet

Muita avustettavia hankkeita voivat olla:

- tien routavaurioiden korjaaminen
- kantavuuden ja siihen liittyen kuivatusjärjestelmän parantaminen
- muu liikenneturvallisuuden parantaminen, kuten kaarteiden oikaisu, liittymäkohdan parantaminen tai tielinjan siirtäminen
- lauttapaikan parantaminen.

Tien riittämättömään kantavuuteen ovat useimmiten syynä heikko pohjamaa, liian ohuet päällysrakennekerrokset, kerrosten sekoittuminen pohjamaahan sekä tierakenteen puutteellinen kuivatus.

Tien kantavuutta parannetaan yleisimmin tien rakennekerroksia vahvistamalla. Tien kantavan kerroksen paksuutta voidaan lisätä ja samalla voidaan estää suodatinkankaalla rakennekerroksien sekoittuminen. Tien kantavaa kerrosta voidaan vahvistaa myös muilla menetelmillä. Tarvittaessa vahvistetaan tien alusrakennetta massanvaihdoilla tai erilaisilla vahvisteilla.

Kantavuuden parantamiseen liittyy yleensä myös samanaikainen tien kuivatusjärjestelmän eli ojien ja rumpujen kunnostaminen.

Liikenneturvallisuusperusteella avustetaan useimmiten teiden pieniä siirtoja pois talouskeskuksen pihapiiristä. Myös yksittäisten vaarallisten tiekohtien korjaamista voidaan avustaa.

Myös lauttapaikan parantamista voidaan avustaa. Avustettavia hankkeita voivat olla lossin tai lautta-aluksen parantaminen tai vaihtaminen suurempaan esimerkiksi kantavuuden lisäämiseksi samoin kuin laiturirakenteiden parantaminen. Hankkeen hyväksyttävät kustannukset määräytyvät lähtökohtaisesti samoin perustein kuin tie- ja siltahankkeissa.

Uuden lauttayhteyden perustamista tai uuden lossin tai lautta-aluksen hankintaa ei avusteta. Avustusta voidaan yksityistielain ja -asetuksen perusteella myöntää ainoastaan lauttapaikkojen ylläpitoon eli niiden käyttö- ja kunnossapitokustannuksiin sekä parantamiseen.

Hankkeiden suunnitteluun liittyviä asioita käsitellään luvussa 4.

2.3 Parantamishankkeiden yhteydessä tehtävät muut työt

Valtionavustusta voidaan myöntää yksityistien tienpitoon (YksTL 83 §). ELY-keskukset kohdentavat käytettävissä olevat määrärahat ensisijaisesti rakentamiseksi luettaviin parantamishankkeisiin ja pysyvää asutusta palvelevien erityiskohteiden kunnossapitoon (YksTA 3 §, 6 §). Parantamishankkeisiin

sisältyvien kunnossapitoluonteisten töiden, uuden tien rakentamisen tai tien laatutason nostamiseen tähtäävien töiden osalta ELY-keskukset noudattavat seuraavassa esitettyjä linjauksia.

2.3.1 Kunnossapitoluonteisten töiden avustaminen

Kantavuuden parantamiseksi tarpeelliset kuivatusjärjestelmän eli ojien ja rumpujen parantamishankkeet voidaan hyväksyä.

Laajemman parantamishankkeen osana voidaan myös hyväksyä samanaikaisesti tehtäviä kunnossapitoluonteisia töitä, esimerkiksi tien kulutuskerroksen lisääminen.

Yksittäisen tienkohdan tai sillan parantamishankkeen yhteydessä muualla tiellä tehtäviä tavanomaisia, vuosittaisia kunnossapitotöitä ei avusteta.

Pelkkää tavanomaista kunnossapitoa (esimerkiksi auraus ja lanaus tai pelkkä kulutuskerroksen lisääminen tai vähäinen ojien kunnostus ja yksittäisten pienten rumpujen uusiminen) ei avusteta parantamisavustuksin.

2.3.2 Tielinjan siirtämisen avustaminen

Tielinjan siirtäminen liikenneturvallisuusnäkökohtiin perustuen esimerkiksi pois talouskeskuksen pihapiiristä samoin kuin vaarallisen tienkohdan tai liittymäpaikan oikaiseminen tielinjaa siirtämällä on avustuskelpoinen toimenpide. Tietä siirrettäessä on varmistettava tarvittavista toimituspäätöksistä ja viranomaisluvista. Uuden tielinjan osalta on varmistettava myös riittävästä pohjatutkimuksista ja rakennekerroksista.

YksTL 10 §:n perusteella tien siirtämisestä ja siirtämisen kustannuksista päätetään yksityistietoimituksessa. Siirtämisen kustannukset jaetaan tien siirtämisestä saatavan hyödyn mukaan. Kiinteistönomistajan lisäksi tiekunta eli muut tieosakkaat voidaan velvoittaa osallistumaan kustannuksiin tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Tällainen kustannusjakopäätös ei sinänsä vaikuta hankkeen avustuskelpoisuuteen tai sen hyväksyttäviin kustannuksiin.

Hankkeen omarahoituksen osalta voidaan päättää myös niin, että yksi tai useampi kiinteistönomistaja maksaa valtionavustuksen jälkeen maksettavaksi jäävän omavastuusuuden kokonaan niin, ettei tiekunnalle tule lainkaan maksettavaa.

Esimerkki 1: Toimituksessa on määrätty kiinteistönomistaja vastaamaan siirtämisen kustannuksista. Tiekunta toteuttaa hankkeen ja voi saada siihen valtionavustuksen. Valtionavustus kohdistuu tällöin kiinteistönomistajan maksuosuuteen. Jos valtionavustus on 70 %, jää kiinteistönomistajan maksettavaksi 30 %.

Esimerkki 2: Toimituksessa on määrätty hankkeen kustannusjaoksi: tiekunta 50 % - kiinteistönomistaja 50 %. Tiekunta toteuttaa hankkeen kokonaan ja voi saada siihen valtionavustuksen. Valtionavustus kohdistuu tällöin molempien maksuosuuksien

siin. Jos valtionavustus on 70 %, jää tiekunnan maksettavaksi 15 % ja kiinteistönomistajan maksettavaksi 15 %.

2.3.3 Päälylystämisen avustaminen

Uuden päälylysteen tai pintauksen tekemistä ei avusteta. Kysymyksessä ei ole tien vaurioitumisesta johtuva työ, vaan tien laatutason nostaminen. Rakentamiseen tai siihen verrattavaan tien tason parantamiseen avustusta ei pääsääntöisesti voida myöntää.

Poikkeustapauksina päälylystämisen avustamisessa voivat tulla kysymykseen esim. siltakohteen välittömän läheisyyden päälylystäminen (perusteena esimerkiksi kansi-rakenteen suojaaminen) tai tapaukset, joissa yksityistie toimii maantien kevyen liikenteen väylän osana.

Tiekunta voi omalla kustannuksellaan päälylystää tien. Päälylysteen alapuolisten rakennekerrosten tekemistä voidaan avustaa enintään soratien kantavuusvaatimusta 80 MN/m² vastaavaan määrään saakka.

Vanhan päälylysteen tai pintauksen korjaamista voidaan avustaa tietyissä tapauksissa. Tällaisia päälylysteitä voi olla esimerkiksi yksityisteiksi muuttuneilla vanhoilla maanteilla, joilla on edelleen yleistä, muuta kuin tieosakkaiden, liikennettä. Tarkoituksenmukaisin toteutustapa (vaihtoehtona huonokuntoisen päälylysteen poistaminen) on kuitenkin aina arvioitava päälylysteen ja sen aiempien korjausten kestoikä huomioon ottaen.

Yksityistieliittymän päälylystetyn osuuden, ns. lipan, korjaamista osana laajempaa hanketta voidaan myös avustaa.

2.3.4 Tievalaistuksen avustaminen

Uuden tievalaistuksen rakentamista ei avusteta. Kysymyksessä ei ole tien vaurioitumisesta johtuva työ, vaan tien laatutason nostaminen. Rakentamiseen tai siihen verrattavaan tien tason parantamiseen avustusta ei pääsääntöisesti voida myöntää.

Poikkeuksen muodostaa aiemmin valaistun tien siirtäminen, jolloin myös valaistuksen siirtäminen voi olla avustuskelpoinen toimenpide. Poikkeuksen voi muodostaa myös tilanne, jossa yksityistie toimii maantien kevyen liikenteen väylän osana.

2.3.5 Kaapelit, pylvää ja johdot

Kaapeleiden, pylväiden ja johtojen siirtämistä ei avusteta. Kysymyksessä eivät ole yksityistielain 3 §:n 1 momentin 9. kohdassa mainitut tiehen kuuluvat rakenteet ja laitteet. Kaapelit, pylvää ja johdot ovat yksityisoikeudellisin sopimuksin tiealueelle sijoitettuja laitteita, joiden siirtämisestä ja siirtämisen kustannusvastuusta on sovittu erikseen.

Kaapelien, pylväiden ja johtojen sijoittamisessa tulee ottaa huomioon tien mahdollinen tuleva parantamistarve.

Yksityistietä parannettaessa on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon teleliikennekaapeleiden tuleva sijoittamistarve tiealueelle. Tarvittaessa tie-rakenteeseen voidaan sijoittaa jo valmiiksi kaapeleiden asennusputkia.

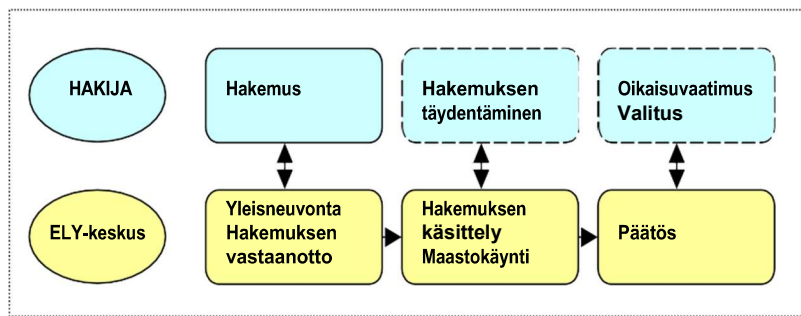
2.3.6 Maanteiden yksityistiejärjestelyt ja yksityistien muuttaminen maantiekseksi

Yksityisteliittymien poistaminen ja korvaavien yhteyksien rakentaminen tehdään lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä mukaisesti. Jos yksityistä tietä sovitaan käytettäväksi maantien kevyen liikenteen väylän osana, sovitaan yksityistien ylläpidosta erikseen. Hankkeissa ei käytetä valtionavustuksia.

Yksityistien muuttuessa maantiekseksi ei sen mahdollisesti tarvittavaan kuntoonpantoon voida käyttää valtionavustusta. Myöskään maantien muuttuessa yksityistieksi ei mahdollisesti tarvittavien muutostoimenpiteiden rahoittamiseen voida käyttää valtionavustusta.

3 Parantamishankkeiden avustusmenettely

Kaavio 1. Avustushakemuksen käsittely.

3.1 Avustuksen hakeminen

Parantamisen valtionavustusta voi hakea valtionavustuskelpoisen tien tiekunta. Tien avustuskelpoisuus tarkastetaan ennen hakemuksen muun käsittelyn aloittamista.

Päätös valtionavustuksen hakemisesta täytyy tehdä tiekunnan kokouksessa. Tie-kunnan kokous voi valtuuttaa toimielimen itsenäisesti hoitamaan koko suunnittelu-, avustushakemus- ja toteuttamisprosessin. On huomioitava, että tiekunnan kokous- kutsussa on mainittava tienpitoa kokevat merkittävät asiat (YksTL 61 §), jotta niistä voidaan tehdä päätöksiä. Kokouksessa yleisessä keskustelussa esille tulevista merkittävistä tienpitoa koskevista asioista ei voida päättää samassa kokouksessa, jos ne eivät ole olleet kokouskutsussa mainittuna.

Valtionavustuksen hakemisesta päätetään tiekunnan kokouksessa, joten hakemukseen tulee liittää pöytäkirjan ote tiekunnan kokouksesta, jossa avustuksen hakemisesta on päätetty. Avustushakemuksen liitteeksi vaadittavasta kokouspöytäkirjaotteesta tulee käydä ilmi tiekunnan päätökset tien perusparantamisesta ja valtionavustuksen hakemisesta ELY-keskuksesta. Samassa kokouksessa tiekunta voi tehdä hankkeen käsittelyprosessin nopeuttamiseksi päätöksen avustuksen vastaanottamisesta. Tie-kunta voi myös valtuuttaa hoitokunnan tai toimitsijamiehen ottamaan avustuksen vastaan, jolloin uutta tiekunnan kokousta ei tarvitse pitää uudelleen. Tie-kunnan yleinen kokous voi antaa myös mahdolliset muut valtuutukset tiekunnan toimielimelle, esimerkiksi pöytäkirjamerkinnästä: Tie-kunta päättää hakea perusparantamishankkeeseen valtionavustusta ELY-keskukselta. Mikäli ELY-keskus myöntää haetun valtionavustuksen, tiekunta päättää ottaa valtionavustuksen vastaan. Tie-kunta valtuuttaa hoitokunnan / toimitsijamiehen / kenet allekirjoittamaan valtionavustusta koskevat dokumentit: valtionavustushakemuksen, vastaanottoilmoituksen, maksatushakemuksen ja mahdollisen muutoshakemuksen.

Tiekunta on voinut päättää ja tehdä sopimuksen tienpidosta kunnan kanssa. Tällöin kunnasta on voimassa, mitä valtionavustuksen hakemisesta, maksamisesta ja muutoksenhausta tiekunnan osalta säädetään.

Yksityisteiden valtionavustuskäsittelyssä siirrytään vuoden 2021 alusta ensisijaisesti sähköiseen hakutoimintoon. Sen jälkeen Aluehallinnon asiointipalvelun kautta saapuneet uudet valtionavustushakemukset käsitellään kokonaan sähköisessä järjestelmässä. Ennen uuden toiminnon käyttöönottoa ja senkin jälkeen paperisena tai ELY-yleisen avustuslomakkeen kautta kaikki vireille laitetut avustushakemukset ja niiden jatkokäsittely tapahtuu kuten ennenkin. Asiointitapa ei voi kesken hankkeen vaihtua paperisesta muodosta sähköiseen. Parantamisavustuksen hakemiselle ei ole erityistä määräaika. Suositeltavinta on kuitenkin tehdä hakemus viimeistään kesäkaudella ennen suunniteltua töiden tekemisvuotta. Tarvittaessa maastokäynti tai maastotarkastus voidaan tehdä vielä ennen talvikautta. ELY-keskus voi tällöin tehdä avustuspäätöksen seuraavan vuoden alkupuolella. Avustusmäärärahan puitteissa ELY-keskus voi tehdä päätöksen aikaisemminkin hakemuksen käsittelyn valmistuttua.

Hakemusten käsittelyaikaan vaikuttavat hakemustyyppi (parantamisavustus, muu), hakemuksessa esitettyjen tietojen tarkistamistarve, hakemuksen täydentämistarve, maastotarkastuksen tarve ja ajoitus sekä suunnitelmien tarkastamistarve.

Yksityisteiden valtionavustushakemus tehdään 1.1.2021 alkaen ensisijaisesti sähköisessä verkkoasiointissa Aluehallinnon asiointipalvelu (Palvelut>Liikenteen palvelut>Avustukset yksityistien parantamiseen). Sähköinen asiointi edellyttää vahvaa tunnistautumista esim. pankkitunnuksilla, lisäohjeistusta saat asiointipalvelusta.

Ellei sähköisen verkkoasiointin käyttö ole mahdollista, voi hakemuksen toimittaa myös käyttämällä tulostettavaa avustushakemuslomaketta. Lomake lähetetään Suomi.fi -palvelussa käyttämällä Yleinen asiointilomake yksityishenkilöille - lomaketta. Hakemuslomake tarvittavine liitteineen toimitetaan asiointilomakkeen liitteenä. Asiointilomake yksityishenkilöille löytyy seuraavista osoitteista:

- [ELY-keskus/Yksityishenkilön asiointilomake](#)
- [suomi.fi](#)

Käytettäessä Aluehallinnon asiointipalvelua tai ELYn yleistä asiointilomaketta, hakemusta ei tarvitse enää toimittaa postitse.

Paperisena hakemuksen liitteineen voi toimittaa myös postitse osoitteella: Pirkanmaan ELY-keskus, Kirjaamo, PL 297, 33101 Tampere.

Yksityisteiden valtionavustushakemukset ohjataan kaikki keskitetysti Pirkanmaan ELY-keskuksen kirjaamoon, josta ne välitetään aina paikallisen ELY-keskuksen käsiteltäviksi.

Hakemukseen on aina liitettävä:

- rekisteriote ja karttaliite, johon tien vaikutusalueen pysyvä asutus merkitty (Maanmittauslaitos, Ote kiinteistötietojärjestelmästä/yksityistie)
- todistus tai muu tuloste ajantasaisista tiedoista tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad)
- Pöytäkirjanote tiekunnan kokouksesta, jossa on päätös hankkeeseen ryhtymisestä, päätös avustuksen hakemisesta ELY-keskuksesta, päätös henkilön

valtuuttamisesta sähköiseen asiointiin ja tarvittaessa päätös avustuksen vastaanottamisesta.

- suunnitelma-asiakirja (työselitys, suoritepohjainen kustannusarvio, suunnitelmakartta)

Tarvittaessa toimitettavat liitteet:

- aukkolausunto (silta- tai rumpuaukon mitoitukseen liittyvä asiantuntijalausunto)
- muut luvat, suostumukset, lausunnot ja sopimukset tarvittaessa
- tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen
- valtakirja asiointia varten (koskee asiointia Aluehallinnon asiointipalvelussa)

Siltasuunnitelmat ja suuremmat kuin A3 olevat liitteet toimitetaan ensisijaisesti vain sähköisesti. Jos niitä ei ole saatavana sähköisenä, tulee niitä paperisena toimittaa kaksi kappaletta.

Arvonlisävero on tukikelpoinen meno vain, jos se jää hakijan lopulliseksi kustannukseksi. Arvonlisäveroa, johon hakijalla tai sen osakkailla on vähennysoikeus, ei pidetä tukikelpoisena kustannuksena eikä sitä voi sisällyttää kustannusarvioon. Hakemuksessa ilmoitetaan arvonlisävero vain siltä osin kuin se jää hakijan tai sen osakkaiden lopulliseksi kustannukseksi.

Arvonlisäveron hyväksyminen kustannukseksi riippuu siitä, onko yksityistiekunta hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi vai ei. Arviointiin vaikuttaa myös se, toimiiko tiekunnan hallinnoijana tiekunta itse vai onko kysymyksessä yksityistie, jonka hallinnoijana toimii kunta.

Toimintamalli 1: Tiekunta yksityisen tien hallinnoijana:

Mikäli tiekunta ei ole hakeutunut arvonlisävelvolliseksi, tiekunnalla ei ole oikeutta arvonlisäverovähennysten tekemiseen ja näin ollen arvonlisävero on kustannus tiekunnalle. Näin ollen ELY-keskuksen myöntämä avustus tulee määritellä %-osuutena parantamishankkeen arvonlisäverollisesta kokonaiskustannuksesta.

Mikäli tiekunta jostain syystä olisi hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi, tiekunnan kustannukseksi tulee vain arvonlisäveroton kustannus johtuen arvonlisäveron vähentämisoikeudesta.

Tiekunnan ja kunnan sopimus (YksTA 7 §)

Tiekunta voi tehdä kunnan kanssa yksityistieasetuksen 7 §:n mukaisen sopimuksen tienpidosta. Tienpitosopimus voi koskea tien kunnossapitoa tai sen parantamista tai molempia. Tällöin kunnasta on voimassa, mitä valtionavustuksen hakemisesta, maksamisesta ja muutoksenhausta tiekunnan osalta säädetään. Kuntaa koskevat tällöin tiekunnan osalta annettavat menettelytapaohjeet.

Kunnan on tiekunnan puolesta toimiessaan liitettävä asiakirjoihin jäljennös tienpitosopimuksesta ja tarvittaessa jäljennös tiekunnan kokouspöytäkirjan päätöksistä. ELY-keskuksen on tarvittaessa varmistuttava tehdyn tienpitosopimuksen sisällöstä ja kunnan toimivallan laajuudesta.

Tehdystä tienpitosopimuksesta riippumatta tiekunta on edelleen yksityistielaisa tarkoitettu vastuullinen tienpitäjä. Avustusasioissa tarvittavat päätökset on siten yleensä tehtävä tiekunnan kokouksessa, vaikka kunta käytännössä avustusasiat hoitaisikin.

Toimintamalli 2: Kunta yksityistien hallinnoijana:

Koska kunta tässä toimintamallissa hoitaa parantamishankkeen kokonaisuudessaan, ei sillä ole merkitystä, onko tiekunta hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi vai ei. ELY-keskuksen myöntämä yksityistieavustus tulee määritellä %-osuutena parantamishankkeen arvonlisäverollisesta kustannuksesta.

Suunnitelma hankkeen rahoittamisesta esitetään hakemuslomakkeella.

Tiekunta voi arvioida hankkeensa valtionavustusmahdollisuuksia tässä ohjeessa esitettyjen vaatimusten ja periaatteiden perusteella. ELY-keskus ei tee ennakkopäätöksiä eikä yksityistieasioiden yleisneuvonnassa anneta ennako- arvioita hankkeiden avustusmahdollisuuksista.

Tiekunnan on hyvä ennen hakemuksen tekemistä olla yhteydessä kuntaan saadakseen etukäteen arvion hankkeensa kunnan avustusmahdollisuuksista.

Siltojen parantamishankkeissa on lukuisia erityispiirteitä sekä suunnittelussa että toteuttamisessa. Nämä erityispiirteet esitetään kootusti jäljempänä. Myös silta- hankkeita koskevat kuitenkin nämä yleiset menettelytapaohjeet.

Lisätietoja ja tarkempia ohjeita avustuksen hakemisesta saa Liikenteen asiakas- palvelusta, puh. 0295 020 603 (ma-pe klo 9-16).

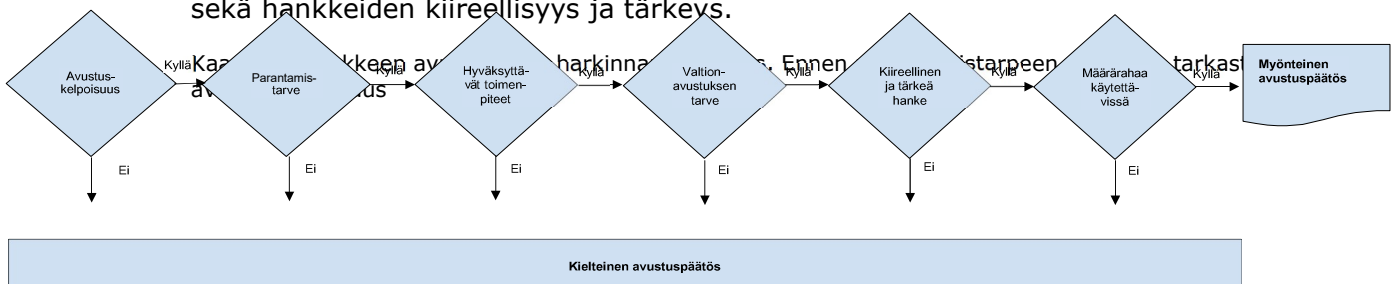
3.2 Valtionavustuspäätös

Hakemuksen, suunnitelman ja kustannusarvion tarkastukseen liittyy tarvittaessa myös maastokäynti tai maastotarkastus ennen avustuspäätöksen tekemistä.

Suunnitelman ja kustannusarvion tarkastuksessa kiinnitetään huomiota esitettyjen toimenpiteiden oikeaan mitoitukseen tien kunto ja merkitys huomioon ottaen. Toimenpiteiden ylimitoitus ja ylilaatu karsitaan. Myös hankkeiden mahdolliseen alimitoitukseen kiinnitetään huomiota. Kustannusarviota voidaan korottaa, jotta kaikki tarpeelliset toimenpiteet saadaan kerralla toteutettua. Käytännössä tämä vaatii tiekunnalta täydennyksen avustushakemukseen.

Hakemus edellytetään täydennettäväksi hankkeissa, joissa puuttuvat hankkeen toteuttamisen kannalta keskeiset luvat, päätökset tai suostumukset.

ELY-keskuksen harkinnassa on avustettavien kohteiden valinta ja niiden saaman avustuksen määrä. Avustettavia kohteita ja avustusten suuruutta harkittaessa otetaan huomioon parantamistarve, esitetyt toimenpiteet, valtionavustuksen tarve sekä hankkeiden kiireellisyys ja tärkeys.

Valtionavustuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon hankkeen laatu ja laajuus. Pienissä hankkeissa valtionavustukselle ei yleensä ole lain tarkoittamaa tarvetta. Lisäksi niistä aiheutuu suhteettoman paljon hallinnollista työtä hankkeen koon ja vaikuttavuuteen nähden. Pienet hankkeet ovat lisäksi enimmäkseen kunnossapitotyyppejä ja siten lähtökohtaisesti jo avustuskelvottomia parantamishankkeita.

Avustettavien parantamishankkeiden koolla ei ole alarajaa, mutta käytännössä alle 10.000 euron hankkeita avustetaan harvoin.

ELY-keskuksen myönteisessä avustuspäätöksessä hyväksytään ja määrätään:

- hankkeen suunnitelma ja kustannusarvio
- avustusprosentti
- avustuksen enimmäismäärä
- maksuerien lukumäärä
- työn toteutusaika
- muut ehdot.

Jos hanke ei täytä avustettaville hankkeille edellä esitettyjä edellytyksiä, tehdään siitä kielteinen avustuspäätös. Kielteinen päätös tehdään, jos:

- tie ei täytä avustuskelpoisuusehtoja
- parantamistarvetta ei ole
- parantamistarve johtuu tien kunnossapidon selvästä laiminlyönnistä
- esitetyt toimenpiteet eivät ole hyväksyttävissä
- hanke on pieni tai valtionavustusta ei muutoin katsota tarpeelliseksi
- hanke ei ole kiireellinen ja tärkeä
- avustusmääräraha ei lähivuosinakaan tule riittämään hankkeen avustamiseen

Jos hankkeella katsotaan olevan seuraavana vuonna tai aivan lähivuosina mahdollisuus tulla avustetuksi, voidaan se kielteisestä päätöstä tekemättä ottaa huomioon seuraavien vuosien avustettavista hankkeista päätettäessä. Tällaisissa tapauksissa tiekunnalle ilmoitetaan hakemuksen käsittelyn jatkamisesta. Ilmoitus ei kuitenkaan ole sitova lupaus tulevasta myönteisestä avustuspäätöksestä.

Kiireellisissä hankkeissa (tien tai sillan sortuminen, liikenteen kokonaan estävä routavaurio, ym.) tien avustuskelpoisuus selvitetään ja avustuspäätös tehdään nopeutetulla menettelyllä.

Kaikki avustuspäätökset ovat julkisia. Avustuspäätös annetaan tiedoksi asianomaiselle kunnalle. Tehdyt avustuspäätökset julkaistaan jälkikäteen myös ELY-keskusten verkkosivuilla.

3.3 Avustuksen suuruus

Tavanomaisissa tien parantamiskohteissa avustuksen enimmäismäärä on 70% hankkeen hyväksytyistä ja tukikelpoisista arvonlisäverollisista kustannuksista.

Joissakin hankkeissa avustus voi olla suurempi eli 85 %. Tällaisia voivat olla esimerkiksi:

- siltojen sekä suurempien ja vaativimpien rumpujen uusiminen ja peruskorjaus
- merkittävien ja yllättävien luonnonolosuhteiden aiheuttamien vaurioiden korjauskohteet, kuten poikkeuksellisten vesistötulvien aiheuttamien vaurioiden korjaustyöt.

Mikäli hankkeeseen sisältyy sekä sillan että tien parantamista, tulee näistä tehdä erilliset hakemukset.

3.4 Avustuksen vastaanottaminen

Tiekunnan on ilmoitettava ELY-keskukselle kirjallisesti 60 päivän kuluessa avustuspäätöksen saamisesta, ottaako se avustuksen vastaan. Mikäli tiekunta ei ilmoita avustuksen vastaanottamisesta määräaikaan mennessä, avustuspäätös raukeaa.

Tiekunnan tulee myös kirjallisesti ilmoittaa ELY-keskukselle, jos tiekunta päättää olla vastaanottamatta myönnettyä avustusta.

Tiekunnan toimielin allekirjoittaa avustuksen vastaanottoilmoituksen. Tiekunnan tulee toimittaa ilmoituksen liitteenä pöytäkirjanote hoitokunnan tai tiekunnan kokouksesta, jossa valtionavustuksen vastaanottamisesta on päätetty.

Tiekunta voi aloittaa työt lähetettyään avustuksen vastaanottoilmoituksen ELY-keskukselle. Lisäksi avustuspäätöksessä nimetyille ELY-keskuksen valvojalle on hyvä ilmoittaa kirjallisesti esimerkiksi sähköpostilla töiden tarkemmasta aloittamisajan-kohdasta.

Avustuksen vastaanottamiseen ja muihin myönteisen avustuspäätöksen jälkeisiin tiekunnan jatkotoimenpiteisiin liittyviä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 6.

3.5 Avustuksen maksaminen

3.5.1 Yksitystien avustuksen maksatusta haetaan

Maksatusta haetaan KEHA-keskuksesta. Maksatushakemus jätetään sähköisen asiointipalvelun (<https://sahkoinenasiointi.ahp.fi/fi/palvelut>) kautta, jos valtionavustusta on haettu ko. kanavassa. Kesken hankkeen asiointitapaa ei voi muuttaa.

Mikäli aluehallinnon asiointipalvelun käyttö ei ole mahdollista, voi tulostetun ja täytetyn lomakkeen palauttaa vaadittavine liitteineen osoitteessa www.ely-keskus.fi/asioiverkossa tai www.suomi.fi ELY-keskusten yleinen asiointilomake yksityishenkilöille -lomakkeen liitteenä. Hakemus osoitetaan Pirkanmaan ELY-keskukselle käsiteltäväksi. Hakemuksen voi toimittaa myös postitse osoitteella KEHA-keskus, Maksatusyksikkö / Yksitystiet, PL 136, 33101Tampere.

Lisäohjeita maksatukseen on saatavissa osoitteesta: www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/liikenne. Lisätietoja myös www.ely-keskus.fi/erityiskohteiden-avustaminen

Hankkeen valmistuminen ja viimeisen avustuserän maksatushakemuksen toimittaminen avustuspäätöksen mukaisessa määräajassa on tiekunnan vastuulla. Käytettäessä muuta kuin sähköistä asiointia, kuten postia, matkahuoltoja tai muuta vastaavaa palvelua, hakemus tulee lähettää riittävän ajoissa, jotta se saapuu KEHA-keskukselle määräaikaan mennessä. Hakemus tulee vireille vasta, kun hakemus tai tieto sen saapumisesta on toimitettu KEHA-keskukselle. (HaL 17-18 §.)

3.5.2 Maksatushakemuksen liitteet

Välimaksatuksia haettaessa tiekunnan tulee toimittaa kopiot saapuneista laskuista ja arvio hankkeen tulevista kokonaiskustannuksista. Laskujen ei vielä tässä vaiheessa tarvitse olla maksettuina.

Tositteesta tai laskusta tulee käydä selville laskutettujen työsuoritusten tai tavaroiden lajit, määrät ja hinnat. Tositteiden asianmukaisuus voidaan varmistaa tiekunnan tiliotteista ja tarvittaessa kirjanpidosta.

ELY-keskus ei palauta kopioita tiekunnalle. Tieunnan tulee säilyttää alkuperäinen kirjanpitoaineisto kirjanpitolain mukaisesti.

Kopiot alkuperäisistä tiliositteista on liitettävä hakemukseen myös silloin, kun hankkeen toteuttajana on tiekunnan puolesta joku ulkopuolinen toimija (esimerkiksi metsäkeskus, metsänhoitoyhdistys, metsäpalveluyritys, tiepalveluyritys tai vastaava). Avustuksen saajana voi kuitenkin olla näissä tapauksissa vain tiekunta.

Kunnan ollessa hankkeen toteuttajana riittää, että hakemukseen liitetään kirjanpidon raportit.

Viimeisen avustuserän hakemuksen toimittamisen yhteydessä tulee antaa selvitys hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista ja toteutusvaiheista.

Viimeisen avustuserän maksatushakemukseen tulee lisäksi liittää:

- työtilitysten luettelo, jolla selvitetään tositteittain tehdyt työt ja muut kustannukset
- kopiot tiekunnalle osoitetuista laskuista
- kopiot maksukuiteista tai tiliotteista, joista käy ilmi, että kaikki laskut on maksettu tiekunnan tililtä
- tositteet tiemaksuja vastaan tehdyistä töistä (kopiot)
- kirjanpidon raportit (kunta toteuttajana)
- hankkeen loppuraportti, jossa hankkeen toteutus, tärkeät rakennusvaiheet sekä lopputulos ovat selostettu (lisäksi raportin tulee sisältää valokuvat eri rakennusvaiheista, alaluvussa 8.5 esitetään tarkemmin loppuraportin sisältöä).

Kaikissa selvityksissä on oltava vaaditut allekirjoitukset. Tiekuunta ja sen toimielin vastaavat selvitysten oikeellisuudesta. KEHA-keskuksella on oikeus määrätä tiekuunta palauttamaan jo maksettu avustus, jos tiekuunta on antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.

Tarvittavat lomakkeet ovat saatavissa seuraavista osoitteista:

- www.ely-keskus.fi/liikenne/lomakkeet
- www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/liikenne
- www.suomi.fi.

3.5.3 Avustuksen maksaminen

Avustus maksetaan työn edistymisen mukaan avustuspäätöksen mukaisissa erissä. Maksajana yksityisteiden valtionavustuksissa toimii ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA- keskus). (YksTA 4 §.)

Ensimmäinen erä voidaan maksaa enakkona vastaanottoilmoituksen toimittamisen ja töiden aloittamisen jälkeen ilman kuluseräpalvelystä. Pääsääntöisesti jos valtionavustuspäätöksessä avustuseriä on enemmän kuin kaksi, voi enakkonerän suuruus olla enintään 30 % päätöksen mukaisesta valtionavustuksen määrästä. Erityistapauksessa avustuseriä voi olla enintään kaksi, voi enakkonerän suuruus olla enintään 50 % valtionavustuksen määrästä.

Seuraavat avustuserät maksetaan avustuspäätöksen mukaisesti maksatushakemuksen liitteenä olevien laskujen perusteella, kun riittävästi kustannuksia on syntynyt.

Valtionavustuspäätöksen mukaisesta valtionavustuksen enimmäismäärästä voidaan välimaksatuksina maksaa enintään 90 % esitettyjen sekä hyväksyttävien kustannuksien perusteella.

Kaikkia avustuspäätöksessä hankkeelle varattuja avustuseriä ei tarvitse käyttää. Tiekunta voi arvioida välimaksatuksen tarvetta sekä avustuserän suuruutta seuraavalla laskukaavalla:

(esitetyt, hyväksytyt laskut) x (avustusprosentti) x 0,9 - (jo maksetut avustukset) = avustuserän suuruus.

Avustusta maksetaan hyväksyttävien, toteutuneiden kustannusten perusteella avustuspäätöksessä esitettyjen avustusprosentin ja avustuksen enimmäismäärän mukaan. Haettujen kustannusten tulee olla hakijan maksamia lopullisia kustannuksia.

Myös hankkeen tukikelpoisissa arvonlisäveroissa tapahtuneet mahdolliset muutokset tulee esittää viimeisen erän maksatushakemuksessa. Arvonlisävero ei ole tukikelpoinen kustannus, jos avustuksen saaja voi arvonlisäverolain säännösten mukaan vähentää liiketoimintaa varten tekemiinsä hankintoihin sisältyvän veron.

Viimeinen avustuserä maksetaan, kun työ on valmis ja hyväksytty. Hyväksymiseen liittyy tarvittaessa hankkeen lopputarkastus maastossa, jossa tarkastetaan, onko suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tehty. Hankkeen hyväksyminen voi tapahtua maksatushakemuksen ja sen liitteiden perusteella ilman maastossa suoritettavaa hankkeen lopputarkastusta. Tiekunnan tulee huomioida, että maksatushakemuksen liitteiksi riittävät kopiot tositteista. Tiekunnan tulee säilyttää alkuperäinen kirjanpitoaineisto kirjanpitolain mukaisesti.

Kohtuulliset suunnittelukustannukset, jotka ovat syntyneet ennen avustuspäätöstä hakemukseen tarvittavan suunnitelman laatimiseksi, voidaan hyväksyä avustuskelpoiseen kustannuksiin. Muut työt tai hankinnat, jotka on tehty ennen ELY-keskuksen tekemää avustuspäätöstä, eivät ole avustukseen oikeuttavia, ellei niiden tekemiseen ole saatu ELY-keskuksen hyväksyntää.

Hankkeen hyväksytyssä suunnitelmassa ja kustannusarviossa esitettyistä toimenpiteistä aiheutuneet kustannukset ovat hyväksyttäviä. Pienet työnaikaiset muutokset (esimerkiksi tierumpujen tai murskemäärien vähäiset muutokset) kokonaiskustannusarvion puitteissa ovat yleensä hyväksyttäviä. Jos tiekunnan tekemät muutokset tai ylimääräiset toimenpiteet eivät ole tarkoituksenmukaisia, ei niitä hyväksytä avustettavaksi.

Suuremmista muutoksista hankkeen suunnitelmaan, toteutettaviin toimenpiteisiin sekä hankkeen kustannusarvioon on etukäteen sovittava ELY-keskuksen valvojan kanssa, vaikka kokonaiskustannusarvio ei ylittyisikään. Käytännössä tämä vaatii tiekunnalta täydennyksen avustushakemukseen.

Avustuspäätöksessä hyväksyttyä kustannusarviota ja avustuksen enimmäismäärää ei voida muuttaa ilman uutta avustushakemusta ja avustuspäätöstä. Kustannusarvion ylittyessä huomattavasti voidaan tiekunnan hyvissä ajoin hankkeen toteutusajan puitteissa tekemän uuden avustushakemuksen perusteella, harkinnan mukaan ja määrärahojen puitteissa, myöntää lisäavustusta, jos kustannusten ylittymiseen on hyväksyttävä peruste. Pienet kustannusarvion ylitykset jäävät kokonaan tiekun-

nan vastuulle. Lisäavustusta haetaan alkuperäisen valtionavustushakemuksen mukaisella asiointitavalla. Mikäli asiointi on aloitettu Aluehallinnon asiointipalvelussa, muutoshakemus täytetään myös siellä. Muussa tapauksessa lisäavustusta haetaan Yksityisen tien parantamisen valtionavustus - lomakkeella ja uudella kokonaiskustannusarviolla.

Viimeistelyn laadusta mahdollisesti annetut huomautukset ja ohjeet eivät ole esteenä kustannusten hyväksymiselle ja viimeisen avustuserän maksamiselle. Viimeistelystä aikanaan mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia ei kuitenkaan hyväksytä.

3.6 Muutoksenhaku

Tiekunta voi hakea muutosta ELY-keskuksen tekemään avustuspäätökseen ja KEHA-keskuksen tekemään maksatuspäätökseen. Päätöksiin ei saa suoraan hakea muutosta valittamalla, vaan päätöksiin saa hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus avustuspäätöksestä tehdään ELY-keskukselle ja maksatuspäätöksestä KEHA-keskukselle. (VAL 34 §, YksTL 88 §.)

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tie tai suurin osa siitä sijaitsee. (YksTL 88 §.)

Yksityiskohtaiset muutoksenhakuohjeet ovat päätöksen liitteenä.

4 Tien parantamissuunnitelman laatiminen

Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa, että parantamishanke toteutetaan tarkoituksenmukaisimmalla tavalla mahdollisimman edullisesti ympäristö- ja luonnonarvot huomioon ottaen. Tiekunnan kannattaa aina käyttää ammattitaitoista suunnittelijaa. Tarjolla olevilta suunnittelijoilta kannattaa tiedustella referenssikohteita.

Suuremmissa hankkeissa laaditaan yksityistiesuunnitelma, joka koostuu suunnitelmaselostuksesta, kustannusarviosta, suunnitelmakartoista sekä pituus- ja poikkileikkauskuvista. Tien rakenteen suunnittelu ja rakennekerrosten mitoitus perustuvat tarvittaessa maaperätutkimuksiin ja kantavuusmittauksiin.

Suunnitteluun voi hankkeen koosta riippumatta sisältyä sellaisia erityispiirteitä, jotka edellyttävät ammattisuunnittelijan käyttämistä ja neuvotteluja ympäristöviranomaisten kanssa. Tällaisia ovat ainakin pohjavesi- ja Natura-alueilla tai niiden läheisyydessä toteutettavaksi ajatellut hankkeet.

Pienemmissä hankkeissa noudatetaan kevennettyä suunnittelumenettelyä. Hankkeesta laaditaan kustannusarvion lisäksi työselitys, josta käyvät ilmi toteutettavat työt, työmäärät ja työmenetelmät. Kohteet esitetään sopivamittakaavaisella kartalla.

4.1 Luvat ja lausunnot

Suunnitteluun liittyy aina myös tarvittavien viranomaislupien ja -lausuntojen hankkiminen. Luvat ja lausunnot hankkii joko tiekunta itse tai suunnittelija osana suunnittelutoimeksiantoa.

Suuremmissa silta- ja rumpuhankkeissa ($\emptyset \square 1000$ mm) tarvitaan yleensä uusi aukkolausunto.

ELY-keskuksen ympäristövastuualueelta saa lausunnon aluehallintoviraston vesilain mukaisen käsittelyn ja luvan tarpeesta vesistöön rakennettaessa mm. silta- ja pengerryshankkeissa.

ELY-keskuksen ympäristövastuualue valvoo luonnonsuojelulain noudattamista. Yksityistielaisissa on erityinen säännös (21 §) teiden tekemisestä ja parantamisesta Natura-alueilla tai niiden lähistöllä.

ELY-keskuksen ympäristövastuualueen lausunto tarvitaan myös pohjavesialueilla toteuttavissa hankkeissa. Ympäristöluvan tarve on selvitettävä käytettäessä kierräysmateriaaleja esim. betonirouhe, kumirouhe, jne.

Muita mahdollisia lupia ja lausuntoja ovat liittymäluvat maantiehen tai liittymäsuostumukset toiseen yksityistiehen. Joissain tapauksissa liittymäasia saatetaan joutua ratkaisemaan yksityistietoimituksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpidelupa tai maisematyölupa saatetaan tarvita kunnan rakennusvalvonta- tai ympäristöviranomaiselta.

Lupien ja lausuntojen hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset voidaan hyväksyä osana hankkeen kustannusarviota.

4.2 Yksityistietoimitus- ja maanomistajien suostumukset

Jos tietä siirretään tai hankkeessa muutoin tarvitaan lisää tiealuetta, tarvitaan maanmittaustoimiston pitämä yksityistietoimitus.

Yksityistietoimitus on maksullinen. Maksu määräytyy toimitukseen käytetyn työajan mukaan. Maksu jaetaan osapuolten kesken heidän toimituksesta saamansa hyödyn perusteella. Tiekunnan ollessa hakijana määrätään toimitusmaksu yleensä tiekunnan maksettavaksi.

Lisätietoja: www.maanmittauslaitos.fi.

Yksityistietoimituksen kustannuksia ei hyväksytä valtionavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi.

Tien siirtäminen voidaan ELY-keskuksen hyväksymissä kiireellisissä tapauksissa käynnistää ja toteuttaa myös maanomistajien kirjallisilla suostumuksilla. Tällaisissa tapauksissa ELY-keskuksen ympäristövastuualue varmistaa, ettei tien siirtämisellä ole haitallisia ympäristövaikutuksia. Tarvittava yksityistietoimitus voidaan tällaisissa tapauksissa hakea hankkeen toteutuksen aikana.

Tien levittäminen ja pienet oikaisut, jossa tie ei siirry toiseen paikkaan, voidaan toteuttaa maanomistajien kirjallisilla suostumuksilla. Tällaiseen maanomistajan suostumuksella käyttöön otettuun lisäalueeseen syntyy yksityistielain 18 §:n 2 momentin perusteella pysyvä tieoikeus. Myös näissä tapauksissa on suositeltavaa myöhemmin pitää yksityistietoimitus.

4.3 Suunnitelmakartat

Yksityistiesuunnitelman yleiskarttana, jolla tien ja hankkeen sijainti esitetään, voidaan käyttää GT-karttaa 1:200 000 tai 1:250 000 tai niiden suurennosta 1:100 000.

Parantamishankkeen kohteiden sijainti voidaan esittää peruskartalla 1:20 000 tai 1:25 000.

Yksityiskohtaista suunnittelua varten tarvitaan tarkempia karttoja. Maanmittaustoituksesta tai kartta-alan yrityksiltä voi esimerkiksi tilata tarvittavan karttatulosteen paperikarttana ja/tai sähköisessä muodossa (esim. pdf- tai rasterikartta).

Hankkeen yleiskartaksi sopii yleensä 1:10 000 kartta. Paaluvälikohtaiset suunnitelmat voidaan tarvittaessa esittää 1:5000 suunnitelmakartoilla.

4.4 Hankkeiden tekninen suunnittelu ja mitoitus

Parantamishankkeiden yksityiskohtaiseen suunnitteluun löytyy ohjeita rakennekerroksen mitoituksen osalta Väyläviraston (ent. Liikennevirasto) ohjeesta LO 38/2018 Tierakenteen suunnittelu, joka on saatavissa Väyläviraston internet-sivulta www.vayla.fi.

Lisäksi Suomen Tieyhdistys on Väyläviraston tuella laatinut ohjejulkaisun Yksityistien parantaminen. Osia siitä on saatavissa suunnittelun ja toteuttamisen avuksi yhdistyksen internet-sivulta www.tieyhdistys.fi.

Liikenneteknisellä suunnittelulla ratkaistaan tien sijainti eli linjaus, tien korkeus ja pituuskaltevuus eli tasaus, näkemäalueiden mitoitus, tien leveys, liittymien mitoitus sekä kohtaamis- ja kääntöpaikkojen sijainti ja mitoitus.

Parantamishankkeissa liikenneteknistä suunnittelua tarvitaan mm. teiden siirroissa, mäkien loiventamisessa ja mutkien oikaisuissa, teiden levityksissä, näkemäesteiden poistamisessa sekä liittymien siirroissa.

Yksityistien ajoradan leveys on yleensä 4,5–5,5 metriä. Teillä, joilla on paljon raskasta liikennettä, voi leveys olla 6,0 metriä. Vähäisemmällä pysyvän asutuksen käyttämällä yksityisteillä voi leveydeksi riittää 3,5–4,0 metriä. Kohtaamispaikkojen rakentaminen on mahdollista parantamishankkeen yhteydessä.

Tietä siirrettäessä uusi tielinja on pyrittävä sijoittamaan niin, että tien rakentamiskustannukset jäävät mahdollisimman pieniksi. Kalliot, louhikot, jyrkät mäet ja pehmeiköt on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä kiertämään. Tien linjausta suunniteltaessa on otettava huomioon myös ympäristönäkökohdat.

Yksityisteiden näkemien suunnittelun ja näkemien ylläpidon lähtökohtana on liikenne- ja viestintäministeriön asetus näkemäalueista (25.1.2011). Asetus koskee maanteitä, mutta sitä voidaan soveltaa myös yksityisteillä.

Maantieliittymän paikan siirroissa tarvitaan uusi liittymälupa.

Liittymien ja tasoristeysten näkemäraivaukset voidaan hyväksyä avustettavaksi hankkeen puitteissa.

Kohtaamis- ja kääntöpaikkojen mitoituksessa voidaan soveltaa Metsäteho Oy:n Metsätieohjeistoa (www.metsateho.fi).

Hankkeeseen välittömästi liittyvien ja hankkeesta aiheutuvien pysyvien liikenne-merkkien (lähinnä varoitus- ja ohjemerkit) ja liikenteenohjauslaitteiden (esimerkiksi reunapaalut) hankkimista voidaan hankkeen osana avustaa.

Kantavuuden parantamishankkeissa on tärkeää varmistaa oikea ja taloudellinen kantavuuden parantamistapa.

Tierakenteen kantavuustieto on tärkeä lähtötieto rakenteen parantamista suunniteltaessa. Kantavuustiedon avulla kerrospaksuudet ja niiden tarve voidaan

mitoittaa jaksoittain tavoitekantavuutta vastaavaksi rakenteeksi. Kantavuusmittaus suositellaan tehtäväksi hyvissä ajoin esimerkiksi jo hankkeen toteutusta edeltävänä vuonna, jolloin tiedot ovat suunnittelussa hyödynnettävissä ja parannustöihin päästään heti rakentamiskauden alkaessa.

Kantavuusmittaus tulee toteuttaa, kun kantavuuden parantamista esitetään tehtäväksi yli 500 metrin matkalla ja kantavuuden parantamisen kustannukset ylittävät 20 000 euroa.

Kantavuusmittaus tulee muussakin kuin edellä mainitussa tapauksessa tehdä, mikäli tien kantavuuspuutteita on muuten vaikea arvioida esimerkiksi vaurio- tai toimenpidehistorian ja maastoinventointien pohjalta.

Tien tavoitekantavuus ja tarkoituksenmukaiset rakennekerrokset arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Jos tiellä on tärkeä asema tieverkossa ja paljon raskasta liikennettä, pidetään useimmiten tavoitekantavuuden arvona 80 MN/m². Kantavuus riittää täydelle 60 t ajoneuvopainolle. Rakennekerrokset suunnitellaan pohjamaan perusteella.

Avustukseen oikeuttava kulutuskerros on tiivistettynä 50 mm, sen ylittävä kulutuskerroksen määrä on tiekunnan omalla kustannusvastuulla. Kulutuskerrosta voidaan avustaa vain muiden toimenpiteiden, esim. tien kantavuuden parantamisen yhteydessä tehtynä. Pelkkää kulutuskerroksen lisäämistä ei pidetä tien parantamisena.

Pehmeiköillä voidaan tarvita massanvaihto ja/tai geovahvisteita.

4.4.1 Ojien ja rumpujen mitoitus

Pelkkä vähäinen ojitus ja/tai yksittäisten pienten ($\varnothing < 1000$ mm) rumpujen uusiminen on tavanomaista kunnossapitoa, jota ei avusteta tien parantamisena. Kuivatuksen toimivuus on kuitenkin tärkeä tekijä rakenteen kestävyyskannalta. Ojitus ja pienten rumpujen uusiminen voidaan hyväksyä parantamiseksi osana laajempaa kantavuuden ja kuivatusjärjestelmän parantamista. Hankkeet on kuitenkin katsottava tapauskohtaisesti.

Sivuojan pituuskaltevuuden täytyy yleensä olla vähintään 0,4 %. Sisäluisikan kaltevuudeksi suositellaan 1:2. Mikäli luisikkaluiskakaltevuus on jyrkempi, on vaara reunakantevuuden heikkenemisestä. Jos pohjamaa on routivaa, täytyy ojan syvyyden olla vähintään $h = 25$ cm mitattuna päällysrakenteen alapinnasta.

Tierumpujen tulisi olla vähintään $\varnothing 300$ mm. Alle $\varnothing 400$ mm tierumpuja ei kuitenkaan suositella käytettävän yksityistiellä. Liittymärumpujenkin minimikooksi suositellaan $\varnothing 300$ mm. Liittymärumpujen hankkimista ei avusteta, koska ne ovat liittymäjän vastuulla. Tien siirtämistapauksissa voi esiintyä tilanteita, joissa tiekunta on velvollinen rakentamaan uudet liittymärummut vastaamaan entistä tilannetta. Liittymärumpujen asennustyö parantamishankkeen osana voidaan hyväksyä.

4.4.2 Hyväksyttävät kustannukset, kustannusarvio ja työselitys

Valtionavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi hyväksytään hankkeen suunnittelusta, parantamistöiden toteuttamisesta ja töiden valvonnasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Hankkeesta laaditaan aina suoritepohjainen kustannusarvio, josta käyvät ilmi arvonlisäverollisina tai arvonlisäveron osuus selvästi eriteltynä:

- suunnittelu- ja valvontakustannukset

- tehtävät työt työlajeittain selitettynä
- suoritelmäärät ja suoriteyksiköt
- yksikköhinnat ja kokonaishinnat.

Kustannusarvion laadinnassa on suositeltavaa käyttää ELY-keskuksen internet-sivuilta löytyvää Yksityistien parantamishankkeen kustannusarviolomaketta. Lomakkeella on esitetty esimerkki suoritepohjaisen kustannusarvion laatimisesta.

Yksityistien parantamishankkeen suoritepohjainen kustannusarviolomake ja kustannusarvioesimerkki ovat tämän ohjeen liitteenä 1 ja 2.

Pienemmissä hankkeissa tarvittavat selitykset voidaan sisällyttää kustannusarviolomakkeeseen. Suuremmista hankkeista laaditaan kustannusarvion lisäksi erillinen työkohtainen työselitys laatuvaatimuksineen.

4.4.3 Suunnittelu-, kilpailuttamis- ja valvontakustannukset

Normaalit yksityistien parantamishankkeen suunnittelu- ja valvontakulut ovat yhteensä enintään 5–10 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Siltahankkeissa suunnittelu- ja valvontakulujen osuus voi olla suurempikin. Suoritepohjaisessa kustannusarviossa tulee olla riittävä erittely myös suunnittelu- ja valvontakulujen muodostumisesta.

Mikäli em. kulut ovat enemmän kuin 10 %, pitää syitä niihin tarkastella tarkemmin. Tiekunnalta voidaan tarvittaessa pyytää yksityiskohtainen selvitys suunnittelu- ja valvontakustannuksista.

Valvontakuluihin voidaan hyväksyä vain hankkeelle nimetyn valvojan ja turvallisuuskoordinaattorin kustannukset. Kuluihin ei hyväksytä toimitsijamiehen tai muun asioita hoitavan henkilön/yrityksen kustannuksia.

Hankkeen kilpailuttamisesta aiheutuneet kohtuulliset asiantuntijapalkkiot ovat hyväksyttäviä. Usein kilpailuttaminen tai siinä avustaminen sisältyy suunnittelun ja valvonnan käsittävään kokonaissopimukseen, jolloin kustannuksia arvioidaan edellä esitetyllä tavalla osuutena hankkeen kokonaiskustannuksista.

Tarpeellisista pohjatutkimuksista ja kantavuusmittauksista ja niiden analysoinnista aiheutuneet kustannukset ovat hyväksyttäviä.

Tarvittavista luvista ja lausunnoista aiheutuneet kustannukset ovat hyväksyttäviä.

4.4.4 Muut kulut

Tiekunnan hallintokuluja ei hyväksytä valtioavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi. Tiekunnan ja sen hoitokunnan kokous- ja matkakulut eivät ole avustuskelpoisia kuten eivät myöskään hankkeen taloushallinnosta aiheutuneet kulut.

Toimitus- ja/tai yksiköintikustannukset eivät ole avustuskelpoisia. Siten myöskään tiekunnan perustamisesta tai tienosien liittämistä tiekunnan tiehen aiheutuvat kustannukset (tieosakkaiden kokoukset, toimitukset, tieyksiköinti, jne.) eivät ole avustuskelpoisia.

Tiekunnan maksettavaksi määrättyjä tai sovittuja maapohja- ja muita korvauksia ei avusteta.

Talkootyö on tieosakkaiden omaa työtä. Talkootyö on vastikkeetta tehtyä työtä, josta ei synny avustuskelpoisia kustannuksia. Tällaisen talkootyön määrän seuraa-

minen on tiekunnan sisäinen asia. Talkoovakuutuksesta aiheutuneet kustannukset voidaan hyväksyä.

Jos työ tehdään tieosakkaiden omana työnä tiemaksuja vastaan, on kyseessä vastikkeellinen työ. Tällaiset työt ja kustannukset ovat avustuskelpoisia kustannuksia.

Hyväksyttävä arvo on henkilötyön osalta 15 euroa työntekijätunnilta. Jos työ tehdään käyttäen traktoria tai muuta vastaavaa työkonetta, työkoneneen käyttämisen arvoksi luetaan henkilötyön lisäksi 30 euroa tunnilta. Henkilötyö + konetyö on siis yhteensä 45 euroa tunnilta.

Sekä tiekunnan että tieosakkaan tulee huomioida, että työ tiemaksuja vastaan on tekijälleen verollista tuloa. Tiekunnan tulee huolehtia tulorekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Lisätietoja Verohallinnon internet-sivuilta www.vero.fi/tulorekisteri.

Maksatushakemuksessa on tällaisesta työstä esitettävä tosite, josta käy ilmi:

- tieosakkaan nimi
- työn tekemisen päivämäärät
- tehdyn työn kuvaus
- työmäärä
- yksikköhinta (em. hyväksyttävään arvoon saakka)
- yhteishinta
- mahdollinen arvonlisäveron osuus
- kuitattujen tiemaksujen määrä.

5 Siltahankkeen suunnittelun erityispiirteet

Sillat ovat liikenteelliseltä merkitykseltään, arvoltaan ja teknisiltä ratkaisuiltaan tärkeä ja vaativa osa yksityisteitä ja yksityistienpitoa. Niiden tarkastuksista, kunnossapidosta ja parantamisesta löytyy ohjeita internet-osoitteesta www.vayla.fi.

Tiekunnalle ja sen toimielimelle on yksityistielaisissa asetettu velvollisuus seurata sillan kuntoa ja kantavuutta ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sillan korjaamiseksi tai painorajoitusten asettamiseksi. Tiekuunnan ja erityisesti sen toimielimen on huolehdittava siltojen asianmukaisesta tarkastamisesta ja kunnossapidosta.

Valtionavustusta voidaan myöntää siltojen uusimiseen ja vaurioitumisen estämiseen.

Tällaisia hankkeita voivat olla:

- koko sillan uusiminen
- sillan korvaaminen putkisillalla tai rummulla
- siltarakenteiden uusiminen ja korjaaminen.

Vesistöjen ylitysrakenteiden korjaushankkeissa tai uusimisessa tiekunnan tulee huomioida ympäristöasiat, erityisesti vaelluskalojen kulkureitit.

Siltojen tavanomaiseen kunnossapitoon ja aivan pieniin korjaustöihin ei pääsääntöisesti myönnetä valtionavustusta.

Valtionavustuksen hakemiseen, hakemuksen käsittelyyn ja päätöksentekoon sekä avustuksen maksamiseen liittyvät toimet ja määräajat ovat pääasiassa samat kuin

edellä tiehankkeiden osalta on esitetty. Tiekunnan tulee kuitenkin siltahankkeen valmisteluvaiheessa aina ensin olla yhteydessä ELY-keskukseen.

Vesistö sillan korjaustyö saattaa vaatia vesilain mukaisen luvan, koska silta voi häiritä vesiliikennettä, aiheuttaa padotusta, vaikeuttaa uoman perkausta tai muuttaa pohjaveden tasoa.

ELY-keskuksen ympäristövastuualueelta saa tiedon, onko tarpeellista hakea vesilain mukainen lupa aluehallintovirastosta. Vesilain mukainen lupa on aina haettava sillan tekemiseen yleisen kulku- tai uittoväylän yli. Lausunnot ja luvat ovat maksullisia. Lupakäsittelyyn aluehallintovirastossa on syytä varata tavannomaisissa tapauksissa vähintään 6 kuukautta.

Siltahankkeissa saatetaan tarvita myös maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpidelupa kunnan rakennustarkastusviranomaiselta. Lupa on maksullinen.

Siltahankkeista tarvitaan aina silta-asiantuntijan laatima suunnitelma valtionavustushakemuksen liitteeksi. Sillan suunnittelijalla tulee olla riittävä koulutus ja kokemusta vastaavien rakenteiden suunnittelusta. Kokeneen suunnittelijan käyttö luo edellytykset turvallisen ja kustannus-, ulkonäkö- ym. vaatimukset parhaiten täyttävän siltaratkaisun löytämiselle. Kokeneita suunnittelutoimistoja on lueteltu mm. Väyläviraston internet-sivulla www.vayla.fi.

Suunnittelusopimus on syytä tehdä kirjallisena esimerkiksi Konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja (KSE 2013) noudattaen. Opastusta suunnitelman hankkimiseen voi saada esimerkiksi ELY-keskuksen siltainsinööritä.

Siltahankkeiden osalta noudatetaan menettelyä, jossa tiekunnan tulee tilata suunnitelmat riittävän kokemuksen ja pätevyyden omaavalta suunnittelijalta. Tarkemmat vaatimukset löytyvät Väyläviraston ohjeluettelon tienpidon teknisistä ohjeista (Sillansuunnittelijan pätevyys).

Tiekunnan vastuulla on myös tarkastuttaa suunnitelmat. Siltasuunnitelmien tarkastamisprosessi on kuvattu tarkemmin Väyläviraston ohjeessa Taitorakenteiden rakennussuunnitelmien tarkastusohje (LO 30/2014).

Edellä mainitun ohjeen (LO 30/2014) mukaan tiekunta tarkastuttaa suunnitelmat eli toimii ohjeen tarkoittamana tarkastuksen tilaajana. Suunnitelman tarkastajalla tulee olla riittävä kokemus ja pätevyys ohjeen alaluvun 2.5.2 mukaisesti. Suunnitelman hyväksyntä tehdään ohjeen alaluvussa 2.2 kuvatun prosessin mukaisesti. Kohteen tarkastuksen taso tulee tehdä ohjeen alaluvun 2.6.2 taulukoiden luokituksen mukaisesti.

Hakemus tarvittavine liitteineen, sisältäen tarkastetut suunnitelmat, lähetetään ELY-keskukseen hyväksyttäväksi.

Väyläviraston internet-sivulta www.vayla.fi löytyy runsaasti yleistä siltatietoa ja tietoa yksityistiesilloista.

5.1 Alustava suunnittelu

Ennen ryhtymistä alustavan suunnittelun tekemiseen tiekunnan tulee olla yhteydessä ELY-keskukseen, jotta voidaan varmistua hankkeen avustuskelpoisuudesta ja teknisten ratkaisujen tarkoituksenmukaisuudesta.

Alustavassa suunnitteluvaiheessa selvitetään sillan lopullinen paikka sekä sellainen siltaratkaisu, joka täyttää tekniset, taloudelliset ja ympäristöön sopeutumisen vaatimukset. Alustavalla suunnitelmalla haetaan mahdollisesti tarvittavia vesi- ja rakennuslain mukaisia lupia.

Alustavan suunnittelun lähtötietoina ovat siltapaikkaa koskevat tiedot, joita hankitaan mm. mittauksin ja maaperätutkimuksin. Sillan pituutta, siltatyyppejä ja jänne- mittoja valittaessa erilaisia ratkaisuja vertaillaan käyttäen apuna luonnospiirustuksia ja kustannusvertailuja.

Sillan pituuteen ja jännejakoon vaikuttavina tekijöinä otetaan huomioon vene- liikenteen lisäksi veden vaihtuminen, pohjasuhteet, pengerkustannukset ja maisemalliset tekijät.

Sillan perustamistapa valitaan perustamistapaselvitykseen pohjautuvien teknisten ja taloudellisten vaihtoehtovertilujen perusteella.

Valitusta siltaratkaisusta tehdään alustava yleispiirustus ja alustava kustannusarvio sekä laaditaan ratkaisua perusteleva suunnitelmaselostus.

Pienissä ja helppoissa siltakohteissa, jotka eivät tarvitse aluehallintoviraston lupaa, voidaan tyyppivertailun jälkeen valitusta siltaratkaisusta laatia suoraan lopullinen suunnitelma.

5.2 Rakennussuunnitelma

Rakentamista ja valtionavustuksen hakemista varten laaditaan rakennussuunnitelma.

Siltasuunnitelmat laaditaan niin, että sillasta saadaan vaaditut kuormat kantava ja pitkäikäinen sekä kohtuulliset esteettiset vaatimukset täyttävä.

Yksityisteiden siltojen mitoitus perustuu Väyläviraston (Liikenneviraston ohjeita) ohjeeseen Eurokoodin soveltamisohje, Siltojen kuormat ja suunnitteluperusteet – NCC1 (LO 24/2017), mikä varmistaa, että normaalisti sallitut liikennekuormat voivat käyttää siltaa ilman painorajoitusta. Mitoitusta varten tehdään tarvittavat pohjatutkimukset ja hankitaan perustamistapalausunto.

Sillan leveyden tulee yleensä olla vähintään 6 m; tämä leveys vaaditaan aina, jos tie myöhemmin luovutetaan maantiekseksi. Yksikaistaisella, kohtaamispaikoilla varustetuilla teillä silta voi olla kapeampikin, ei kuitenkaan alle 4 m.

Suunnitelmaan kuuluvat:

- yleispiirustus
- rakennepiirustukset
- suunnitelmaan liittyvät muut piirustukset
- kustannusarvio
- siltakohtainen työselitys tai laatuvaatimukset tarvittaessa
- perustamistapalausunto.

Väylävirastolla on valmiita rakennesuunnitelmia, ns. tyyppipiirustuksia, joistakin siltatyypeistä sekä suunnittelu- ja rakentamisohjeita mm. teräsputkisilloja varten Teräsputkisillat, Suunnitteluohje (LO 10/2014) ja Teräsputkisiltojen toteutusohje (LO 5/2016). Niitä voidaan käyttää myös yksityisteiden siltojen rakentamiseen. Näiden tyyppisiltojen rakennepiirustuksina käytetään hyväksytyjä tyyppipiirus-

tuksia tyypistä riippuen joko sellaisenaan tai täydentämällä ne siltakohtaisiksi piirustuksiksi.

5.3 Kustannusarvio ja työselitys

Kustannusarvio laaditaan ainemenekkien ja vastaavien yksikköhintojen perusteella. Tässä voidaan soveltaa Väyläviraston ohjeita Siltojen määräluettelo ja Sillan kustannusarvio.

Suunnitelmissa on sopivinta viitata InfraRYL-julkaisun osaan 3 Sillat ja rakennus- tekniset osat.

Jos katsotaan, etteivät nämä ohjeet riitä, laaditaan lisäksi siltakohtaiset laatuvaatimukset. Niissä esitetään sellaiset vaatimukset, jotka poikkeavat yleisistä laatuvaatimuksista tai täydentävät niitä. Siltakohtaisten laatuvaatimusten sijasta voidaan laatia siltakohtainen työselitys.

Tavanomaisissa kohteissa siltakohtaisia laatuvaatimuksia ei yleensä laadita, jolloin laatuvaatimusasiat esitetään siltapiirustuksissa.

5.4 Suunnitelman kokoaminen ja hyväksyttäminen

Suunnitelmaan kuuluvat, tarkastetut, päivätyt ja allekirjoitetut asiakirjat kootaan viranomaiskäsittelyä varten selkeästi jäsennellyksi kokonaisuudeksi yhteen kansioon.

Siltasuunnitelman alkuun tulee sisällysluettelo. Siinä mainitaan siltasuunnitelmaan kuuluvat asiakirjat ja piirustukset, liitteenä olevat piirustukset sekä sillan rakentamiseen vaikuttavat yksityistiesuunnitelman muiden osien piirustusten numerot.

Suunnitelma lähetetään ELY-keskukseen hyväksyttäväksi. ELY-keskus hankkii tarvittaessa Väyläviraston silta-asiantuntijoiden lausunnon. Teknisen hyväksymisen jälkeen voidaan päättää avustuksen myöntämisestä.

6 Parantamishankkeen toteuttaminen

Tiekunta voi itse valita työn toteuttamistavan. Työ voidaan tehdä kokonaan tai osittain omana työnä tai teettää kokonais- tai osaurakalla.

Tiekunnan on ilmoitettava ELY-keskukselle kirjallisesti 60 päivän kuluessa avustuspäätöksen saamisesta, ottaako se avustuksen vastaan. Vastaanottoilmoituksessa ilmoitetaan lisäksi tiekunnan tilinumero sekä tiekunnan nimeämän valvojan nimi ja puhelinnumero.

Ilmoituksen allekirjoittaa tiekunnan toimivaltainen toimielin eli joko toimitsijamies, hoitokunnan puheenjohtaja tai kaksi sen jäsentä, tai tiekunnan säännöissä päätetyt henkilöt. Tarvittaessa tiekunnan tulee toimittaa ilmoituksen liitteenä pöytäkirjanote hoitokunnan tai tiekunnan kokouksesta, jossa valtionavustuksen vastaanottamisesta on päätetty. Mikäli tiekunnan toimielimenä on hoitokunta, tulee ilmoituksen liitteenä toimittaa pöytäkirjanote hoitokunnan kokouksesta, jossa valtionavustuksen vastaanottamisesta on päätetty. Tiekuunnan kokouspöytäkirjaa ei tarvitse toimittaa ilmoituksen liitteenä, mikäli tiekunta ei ole päättänyt avustushakemuksen liitteenä olevassa pöytäkirjassa kokoontua avustuspäätöksen tiedoksisaannin jälkeen vielä uudelleen päättämään valtionavustuksen vastaanottamisesta. Lisäksi mikäli tiekunnan nimeämä valvoja on joku muu kuin ilmoituksen allekirjoittaja, tulee valvojan allekirjoittaa valvojan tiedot.

Tiekunnan on ilmoitettava ELY-keskukselle, jos tiekunnan päätös tehdyn valituksen takia muuttuu tai jos hankkeen toteutus ja valmistuminen valituksen käsittelyn takia viivästyy avustuspäätöksessä määrätystä valmistumisajankohdasta.

Tiekunta voi aloittaa työt lähetettyään avustuksen vastaanottoilmoituksen ELY-keskukselle. Lisäksi avustuspäätöksessä nimetyille ELY-keskuksen valvojalle on hyvä ilmoittaa kirjallisesti esimerkiksi sähköpostilla töiden tarkemmasta aloittamisajankohdasta.

Tiekunnan on huolehdittava, että hanke valmistuu ja kustannukset syntyvät päätöksen voimassaoloaikana. Suunnitelmiin mahdollisesti tulevista muutoksista on sovittava ELY-keskuksen nimeämän valvojan kanssa etukäteen, muussa tapauksessa oikeus avustukseen voidaan näiltä osin menettää.

Tiekunta voi antaa hankkeen toteuttamisen jonkun ulkopuolisen tahon (esimerkiksi metsäkeskus, metsänhoitoyhdistys, metsäpalveluyritys, tiepalveluyritys tai vastaava) tehtäväksi. Tämän on tiekunnan ohella noudatettava ELY-keskuksen päätöksessä annettuja työn toteuttamiseen ja kilpailuttamiseen liittyviä ehtoja ja ohjeita. Avustuksen saajana voi kuitenkin olla näissä tapauksissa vain tiekunta. Mikäli tiekunta on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen tienpidosta (tien parantaminen), voidaan avustus maksaa kunnalle.

Avustus maksetaan avustuspäätöksen mukaisissa erissä. Avustuksen maksamiseen liittyviä asioita on käsitelty edellä alaluvussa 3.5.

6.1 Kilpailuttaminen

Tiekunta on hankintalain mukainen julkinen hankintayksikkö, jos valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön hankkeeseen myöntämän tuen määrä on yhteensä yli puolet hankinnan arvosta. Tiekunnan tulee tällöin hankinnoissaan ja urakoita teettäessään noudattaa hankintasäännöksiä.

Julkisista hankinnoista saa lisätietoja ja ohjeita osoitteesta: www.hankinnat.fi.

Hankintalakia sovelletaan kansalliset kynnysarvot ja EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Nämä kynnysarvot ylittävät hankinnat täytyy kilpailuttaa hankintalain menettelysäännösten mukaisesti. Yksityisteillä kysymykseen tulevat käytännössä vain kansalliset kynnysarvot:

- tavara- ja palveluhankinnat 60 000 euroa (alv 0 %)
- rakennusurakat 150 000 euroa (alv 0 %).

Kansallisen kynnysarvon ylittävästä hankinnasta on tehtävä hankintailmoitus työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään sähköiseen ilmoituskanavaan, HILMA:aan. Ilmoittaminen on maksutonta. HILMA:sta ja sen käyttämisestä saa lisätietoja osoitteesta www.hankintailmoitukset.fi.

Hankintaa ei saa jakaa eriin tai osittaa hankintalain soveltamisen välttämiseksi. Tämä ei kuitenkaan estä hankinnan jakamista eriin tapauksissa, joissa kunkin erän hankinta toteutetaan lain menettelytapojen mukaisesti.

Jos esimerkiksi urakan materiaalit ja työ hankintaan erikseen, molempien erien hankinnassa on kiinnitettävä huomiota kynnysarvojen ylittymiseen. Materiaalien hankinnassa noudatetaan tavarahankintojen kynnysarvoa ja rakennustyön hankinnassa rakennusurakan kynnysarvoa.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien vastaavien osien ennakoitu kokonaisarvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo ylittää hankintalain 25 §:ssä tarkoitettua kansallisen kynnysarvon (tai 26 §:ssä tarkoitettua EU-kynnysarvon), jokaisen osan hankinnassa on noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä. (JulkHankL 27 §.)

Jos rakennusurakkaan kuuluvien osurakoiden yhteenlaskettu arvo on yli 150 000 euroa, on kaikki osurakat kilpailutettava lain säännösten mukaisesti edellyttäen siis, että tiekunta saa avustusta yli puolet hankinnan arvosta.

Tavarahankintojen osalta ennakoitun arvon laskennassa on otettava huomioon samanlaisten tavaroiden ennakoitu yhteisarvo. Samanlaisilla tavaroilla tarkoitetaan sellaisia tuoteryhmiä, jotka muodostavat luonnollisen hankintakokonaisuuden.

Jos tavarahankintojen yhteenlaskettu arvo on yli 60 000 euroa, on kaikki luonnollisen hankintakokonaisuuden muodostavat tavarahankinnat kilpailutettava lain säännösten mukaisesti edellyttäen siis, että tiekunta saa avustusta yli puolet hankinnan arvosta.

Esimerkiksi murskeet, rummut ja liikennemerkkit eivät ole samanlaisia tavaroita eivätkä ne muodosta luonnollista hankintakokonaisuutta. Tällaisten alle 60 000 euron tavaroiden hankintaan ei tarvitse soveltaa hankintalain säännöksiä, vaikka niiden yhteissumma ylittäisi 60 000 euroa.

Hankintalaissa ei ole enää säännöksiä kansallisista hankintamenettelyistä, vaan kansallisiin hankintoihin sovelletaan yleisiä hankintaoikeudellisia periaatteita (tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, avoimuus ja suhteellisuus). Tiekuunnalla on laaja hankintavalta sen suhteen, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää kansallisen hankinnan kilpailuttamisessa. Tiekuunta voi halutessaan käyttää samanlaisia menettelyjä kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, mukauttaa niitä tai se voi käyttää vuoden 2007 hankintalain mukaisia kansallisia menettelyjä (avoin ja rajoitettu menettely). Tiekuunta voi käyttää myös sellaista menettelyä, jonka se on itse määritellyt.

Jos hankinnan arvo ei ylitä kansallista kynnysarvoa, hankintalaki ei tule sovellettavaksi. Tiekuunta voi vapaasti valita urakan teettämistavan, mutta vapaamuotoinen kilpailuttaminen on tällöinkin kustannussäästösyistä syytä tehdä. Pienimmissäkin parantamishankkeissakin olisi hyvä pyytää tarjouksia vähintään 3-5 urakoitsijalta.

ELY-keskus voi vaatia tiekuntaa kilpailuttamaan hankkeen vapaamuotoisella kilpailutuksella, vaikka parantamishankkeen kustannusarvio ei ylitä kansallista kynnysarvoa.

Yksityiskohtaisempi kilpailuttamisohje on tämän ohjeen liitteenä 3.

6.2 Tarjouspyynnöt ja urakkasopimukset

Hankintoja tehtäessä ja urakalla teetettäessä on tiekunnan syytä hankinnan koosta riippumatta aina käyttää kirjallisia tarjouspyyntöjä ja sopimuksia. Tässä aluvuossa keskitytään kuitenkin hankintoihin, joissa tulee sovellettavaksi julkisista hankinnoista annettu laki (1397/2016). Yksityiskohtaisempi kilpailuttamisohje on tämän ohjeen liitteenä 3.

Tarjouspyyntö tehdään HILMA-järjestelmän kautta. Hankintalain 102 § mukaan hankintailmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

1. hankintayksikön virallinen nimi ja yhteystiedot
2. hankintayksikön luonne
3. hankintayksikön hankinnalle antama nimi ja hankinnan kuvaus
4. hintahaarukka tai ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa taikka tieto siitä, onko hankinnan ennakoitu arvo vähintään 25 §:ssä tarkoitetun kynnyksarvon suuruinen
5. hankintalaji
6. hankintamenettelyn kuvaus
7. kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste
8. tieto siitä, hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehdot tarjoukset
9. hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika, johon mennessä tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään toimitettava hankintayksikölle.

Tarjouspyyntöön liitetään hankkeen suunnitelmasta työselitys ja suoritepohjainen kustannusarvio ilman kustannustietoja.

Tarjoajalta voidaan edellyttää verovelka- ja eläkemaksutodistuksien liittämistä tarjoukseen. Tarjoajan arvonlisäverovelvollisuus ja rekisteröinti ennakkoperintärekisteriin voidaan tarkastaa osoitteesta www.ytj.fi.

Tarjousten avaamisesta ja vertailusta on hyvä laatia pöytäkirja, johon merkitään saadut tarjoukset, tarjousten arviointi ja mahdollinen hylkääminen, tarjoajien mahdollinen sulkeminen tarjouskilpailusta sekä tarjousvertailu.

Tarjouskilpailun ratkaisu ja perusteet ilmoitetaan kaikille osallistuneille kirjallisella hankintapäätöksellä. Mukaan liitetään valitusosoitus ja oikaisuohje.

Hankintalain mukaisessa hankinnassa tarjouskilpailuun osallistuneilla on 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksisaannista mahdollisuus vaatia hankinta-oikaisua ja/tai saattaa asia valituksella markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Hankintapäätös annetaan ensisijaisesti tiedoksi sähköpostilla, jolloin vastaanottajan katsotaan saavan tiedon päätöksestä sähköpostin lähettämispäivänä. Jos päätöksen sähköinen tiedoksianto ei ole mahdollinen, päätös voidaan edelleen antaa tiedoksi myös tavallisena kirjeenä. Tällöin vastaanottajan katsotaan saavan tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettamisestä.

Jos hankintapäätökseen ei haeta muutosta, niin se saa lainvoiman. Hankintasopimus tehdään tämän muutoksenhakuajan jälkeen voittaneen urakoitsijan tai tavarantoimittajan kanssa.

Maarakennusurakoissa noudatetaan yleensä Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja, YSE 1998. Sopimusehdot saa RT-korttina Rakennustieto Oy:stä, www.rakennustieto.fi. Lisätietoa löytyy myös Kuntaliiton sivuilta, www.kuntaliitto.fi.

Muiden hankintojen osalta puhutaan ns. pienhankinnoista. Ne voidaan tehdä vapaasti, mutta valtionavustuksella tuetussa toiminnassa lähtökohtana on kohtuullisen hinnan hakeminen. Pienhankintoihinkin sovelletaan eräitä hankintalain säännöksiä kuten 3 §:ssä mainittuja hankintaperiaatteita (tasapuolisuus, syrjimättömyys, avoimuus, suhteellisuus) ja 135 §:ssä mainittu hankinta-oikaisun käyttö.

6.3 Valvonta

Tiekunta nimeää hankkeeseen urakoitsijasta riippumattoman oman työn työnjohtajan ja/tai urakan valvojan. Valvojan nimi ilmoitetaan ELY-keskukselle. Valvojan valintaan tiekunnan kannattaa kiinnittää huomiota. Pienemmissä hankkeissa valvojaksi voi riittää teknistä asiantuntemusta omaava hoitokunnan puheenjohtaja tai toimitsijamies. Suuremmissa hankkeissa tarvitaan parantamishankkeisiin perehtynyt ammattivalvoja, jolla on esimerkiksi maanrakennusalan koulutus ja kokemus.

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta (VNA 205/2009) koskee myös yksityistiehankkeita. Tiekunnan on nimettävä pätevä turvallisuuskoordinaattori jokaiseen hankkeeseen, jossa toteuttajana toimii useampia yrityksiä. Yleensä turvallisuuskoordinaattoriksi nimetään hankkeen valvoja.

Turvallisuuskoordinaattoria ei siis hankkeen koosta ja hanketyypistä huolimatta nimitä hankkeisiin, jotka toteuttaa yksi yritys tai tiekunta itse.

Valvontakuluihin voidaan hyväksyä vain hankkeelle nimetyn valvojan ja turvallisuuskoordinaattorin kustannukset. Kuluihin ei hyväksytä toimitsijamiehen tai muun asioita hoitavan henkilön/yrityksen kustannuksia.

Lisätietoja työturvallisuusasioista löytyy aluehallintovirastojen nettisivulta www.avi.fi.

Tiekunnan valvoja huolehtii siitä, että hanke toteutetaan asianmukaisesti ja hyvää rakentamistapaa noudattaen rakennuttajan eli tiekunnan edun mukaisesti. Valvoja toimii yhteistyössä urakoitsijan vastaavan työnjohtajan kanssa. Vastuu kilpailuttamisesta, urakoitsijan valinnasta sekä töiden toteuttamisesta ja yleensä hankkeen onnistumisesta on tiekunnalla ja sen valitsemalla valvojalla.

ELY-keskuksen valvonta hankkeen toteuttamisen aikana liittyy ainoastaan valtionavustuspäätöksen sekä hyväksytyyn suunnitelmaan ja kustannusarvion noudattamiseen.

6.3.1 Tiekunnan valvojan tehtävät

Parantamishankkeen valvontaan kuuluvat seuraavat tehtävät. Kaikissa hankkeissa ei ole kaikkia esitettyjä valvontatehtäviä eikä listaus ole kaiken kattava. Osa tehtävistä on voitu urakkasopimuksessa sopia urakoitsijan vastuulle. Luetteloa voidaan kuitenkin käyttää tiekunnan sisäisessä päätöksenteossa ja mahdollisen valvontasopimuksen tekemisessä.

Yleistoimenpiteet:

- työhön tarvittavien lupien ja asiantuntijalausuntojen (mm. kaapelinäytöt) varmistaminen
- suunnitelmien ja piirustusten tarkastaminen ja ylläpito
- tavarantoimittajien asennus- ja käyttöohjeiden noudattamisen varmistaminen
- sopimusasiakirjojen noudattamisen valvonta
- työmaakokousten ja viranomaiskatselmusten järjestäminen tarvittaessa
- erityistöiden valvojen ja urakoitsijoiden pätevyyksien varmistaminen
- työmaan ja sen ympäristön yleisen turvallisuuden ja työturvallisuuden seuranta (turvallisuuskoordinaattori tarvittaessa)
- työmaan järjestyksen ja siisteyden seuranta
- ympäristövaikutusten seuranta.

Hankkeen edistymisen ja töiden laadun valvonta:

- urakka-aikataulujen tarkastaminen ja aikataulujen noudattamisen valvonta
- työvaiheiden tekemisen oikean järjestyksen seuraaminen
- työmenetelmien seuraaminen ja hyvän rakentamistavan varmistaminen
- maa-ainesmateriaalien laadun varmistaminen
- määrien mittaaminen tai mittauttaminen
- muiden materiaalien ja tarvikkeiden tarkastaminen ja mahdollisten erityisvaatimusten varmistaminen
- piiloon jäävien rakenteiden tarkastaminen ennen peittämistä
- suunnitelmassa esitettyjen maaperäolosuhteiden todenmukaisuuden varmentaminen
- vakuuksien ja vakuutusten sopimuksenmukaisuuden varmistaminen

Dokumentointi:

- työmaapäiväkirjan ja tarkastuspöytäkirjojen pitäminen
- tärkeiden rakennusvaiheiden valokuvaaminen
- työmaakokousten sihteerintehtävien hoitaminen
- arkistointi ja asiakirjojen luovuttaminen rakennuttajalle hankkeen loppuraportin laadinta.

6.4 Raportointi

Tiekunnan ja tiekunnan nimeämän valvojan vastuulla on hankkeen edistymisen ja töiden laadun valvonta. Hankkeen toteutuksen ja erityisesti tärkeiden rakennusvaiheiden dokumentointi sekä kuvaaminen tulee sisällyttää avustuksen maksamiseen liittyvään loppuraporttiin.

Avustuksen maksamiseen liittyvä asioita on käsitelty edellä luvussa 3.5.

Hankkeen loppuraportti on vapaamuotoinen, mutta sen tulee sisältää tärkeimpien rakennusvaiheiden selostukset valokuvineen. Esimerkiksi putkisillan osalta hankkeen loppuraportti voi sisältää seuraavat kohdat:

- perusmontun leikkaus, korkeusasema ja pari tilannevalokuvaa
- arinan teko, mitat, materiaali, tiiveys, olosuhdetieto ja tilannevalokuvat
- putken nosto, korkeusasema, asento, muoto ja tilannevalokuvat
- vierustäyttö, työtapa, materiaali, tiiveys, olosuhdetieto ja tilannevalokuvat
- lopputäyttö, työtapa, materiaali, tiiveys, olosuhdetieto ja tilannevalokuvat
- kaiteet, materiaalit ja tilannevalokuvat
- valmis putkisilta, päämitat, muoto ja yleiskuvat
- valmis tie, päämitat, muoto ja yleiskuvat.

6.5 Siltahankkeiden toteuttaminen

ELY-keskus viittaa siltahankkeiden avustuspäätöksessään työssä sovellettaviin Väyläviraston ohjeisiin ja antaa tarvittaessa hankekohtaisia täydentäviä määräyksiä ja ohjeita töiden toteuttamiseksi. Työt on toteutettava Väyläviraston urakointivaatimusten mukaisesti ja myös Väyläviraston pätevyysvaatimukset täyttäviä urakoitsijoita kilpailuttaen ja käyttäen, jos hankkeeseen sisältyy 1. lk:n betonirakenteita, kantavia teräsrakenteita, liimapuupalkkeja tai muutoin vaativia rakenteita.

Muissa hankkeissa tiekunta voi tehdä työt tai osan niistä itse ja käyttää myös muita osaavia urakoitsijoita.

Työn asiantuntevan valvonnan järjestäminen on siltahankkeissa tärkeää. Useimmiten valvojana toimii teknisen koulutuksen saanut ja siltahankkeisiin perehtynyt, urakoitsijasta riippumaton ammattilainen.

Hankkeelle nimetyn ja hyväksytyin valvojan ja/tai mahdollisen turvallisuuskoordinaattorin lisäksi myös ELY-keskuksen nimeämä valvoja tai silta-asiantuntija seuraavat hankkeen toteuttamista mm. tarkastuskäynnein.

7 Erityiskohteiden käytön ja kunnossapidon avustaminen

Valtionavustusta voidaan myöntää yksityisteiden erityiskohteiden (lauttapaikat, vuosittain purettavat sillat, talvitiet) käyttö- ja kunnossapitokustannuksien perusteella valtionavustusmäärärahan puitteissa ensisijaisesti pysyvää asutusta palvelevalle yksityistielle (YksTA 6 §). Avustusta ei myönnetä kunnossapitoon, mikäli hyväksyttävät kokonaiskustannukset ovat alle 1000 euroa (YksTA 5 §).

Maksajana yksityisteiden valtionavustuksissa toimii ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) (YksTA 4 §).

Yksityistiehen voi kuulua lauttapaikka, jossa vesistön ylitys tapahtuu lossilla tai lautta-aluksella. Lossin kulkua ohjataan rannalta rannalle ulottuvalla vaijerilla. Lautta-alus on vapaasti ohjattava. Lautta on yhteisnimitys losseille ja lautta-aluksille.

Lauttapaikkaa voidaan talvella täydentää tai korvata talvitiellä. Myös muut kuin lauttapaikkaa korvaavat talvitiet voivat saada valtionavustusta. Talvitien pitää liittyä valtionavustuskelpoiseen yksityistiehen. Avustusta voidaan myöntää myös erilliselle, pelkästään talvitietä ylläpitävälle tiekunnalle.

Avustuskelpoisuuden selvittäminen tapahtuu, kuten edellä luvussa 3 on esitetty. Avustuksen maksatusta haetaan vuosittain.

7.1 Lauttapaikan ja talvitien valtionavustuskelpoisuus

Lauttapaikan ja talvitien täytyy täyttää yksityistielain mukaiset valtionavustuskelpoisuusehdot. Yksityistie on yksityistielain 83 §:n perusteella valtionavustuskelpoinen, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- tielle on perustettu tiekunta
- tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot ovat ajantasaiset yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad) niin kuin yksityistielain 50 §:ssä edellytetään.

7.2 Avustuksen suuruus

Lauttapaikan ja vuosittain purettavan sillan osalta avustuksen enimmäismäärä on 85 prosenttia ja talvitien osalta 70 prosenttia hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista. Lauttapaikan ja vuosittain purettavan sillan osalta avustus on kuitenkin vähintään 80 prosenttia hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista. (YksTA 6 §).

7.3 Hyväksyttävät kustannukset

Erityiskohteiden valtionavustukset ovat myös harkinnanvaraisia. Lauttapaikkojen (lossit, lautat) avustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi hyväksytään seuraavat kohtuulliset kustannukset:

- kuljettajien palkat henkilösivukuluineen
- työterveyshuolto
- kuljettajien ammattitaidon ylläpitämiseen liittyvät lakisääteiset kurssit
- poltto- ja voiteluaineet
- lauttapaikan sähkökulut
- lauttapaikan puhelinkulut
- lautan vakuutukset
- lossin tai lautan vuokrat
- lossin tai lautan kunnossapitomenot
- laiturin ja muiden rakenteiden kunnossapito.
- työsuhteisen henkilöstön työvaatteet (koskee vain työnantajaroolissa toimivia tiekuntia)
- taukotilan vuosikustannukset (enintään 2000 e/vuosi, koskee vain työnantajaroolissa toimivia tiekuntia ja taukotilan perustettava lakisääteisiin velvoitteisiin)
- laiva-apteekki (laiva-apteekista annetun lain ja asetuksen puitteissa, koskee vain tiettyä alusluokkaa)
- ensiapukoulutuksen (EA1) kurssimaksu (koskee vain alusluokkaa D)
- laiturialueen vuokra enintään 2000 euroa/vuosi.

Lauttapaikan kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vaikutusalueen asutuksen ja muiden toimintojen määrä sekä lauttapaikan palvelutaso. Keskimääräistä suuremmat kustannukset on tarvittaessa perusteltava tarkemmin.

Myös lauttapaikan aivan pienet parantamistyöt voidaan hyväksyä avustettavaksi kunnossapitotöinä. Vähänkin suuremmista parantamishankkeista on oltava yhteydessä ensin paikalliseen ELY-keskukseen ja laadittava suunnitelma sekä haettava hankkeeseen parantamisavustusta ohjeen luvun 3 mukaisesti. Asia on ratkaistava tapauskohtaisesti.

Avustukseen oikeuttavia kustannuksia eivät ole esimerkiksi:

- tiekunnan muut kuin lauttapaikkaan liittyvät kustannukset, kuten taukotupaan liittyvät kustannukset, ellei kyseessä ole lakisääteinen velvoite
- tiekunnan hallinnolliset kustannukset, kuten kirjanpito tai palkanlaskenta
- lainanhoitokulut, viivästysmaksut yms.
- ei-välttämättömien hankintojen kustannukset
- edustuskulut, tarjoilukulut, talkookustannukset talkoovakuutusta lukuun ottamatta
- työkalut, työvaatteet (ellei tiekunta ole työnantajaroolissa), pienkoneet yms.

Avustus määräytyy lauttapaikan nettomenojen perusteella. Lauttapaikan tuloina otetaan huomioon:

- lossi- ja kuljetusmaksut

- käyttömaksut (muiden kuin tieosakkaiden)
- tiekunnan saama polttoaineveron palautus
- Kelalta saatavat korvaukset
- korkotulot
- osinkotulot
- saadut lahjoitukset
- vakuutusmaksujen hyvitykset
- muut tulot.

Kunnan avustukset ja muut avustukset otetaan huomioon niin, etteivät avustukset yhteensä ylitä lauttapaikan hyväksyttäviä nettomenoja.

Talviteiden ja vuosittain purettavien siltojen osalta hyväksytään välittömät talvitien tekemiseen ja kunnossapitoon sekä purettavan sillan poistamiseen, varastointiin ja uudelleen-asennukseen liittyvät kustannukset.

Jos työ tehdään tieosakkaiden omana työnä tiemaksuja vastaan, syntyy tiekunnan kirjanpitoon tosite. Siitä on käytävä ilmi:

- tieosakkaan nimi
- työn tekemisen päivämäärät
- tehdyn työn kuvaus
- työmäärä
- yksikköhinta (hyväksyttävään määrään saakka)
- yhteishinta
- mahdollinen arvonlisäveron osuus
- kuitattujen tiemaksujen määrä.

Tieosakkaiden tekemästä talkootyöstä ei synny avustuskelpoisia kustannuksia. Talvikoovakuutuksesta aiheutuneet kustannukset voidaan hyväksyä. Tarkemmat ohjeet tieosakkaiden tekemästä työstä löytyy kappaleesta 4.4.4.

Sekä tiekunnan että tieosakkaan tulee huomioida, että työ tiemaksuja vastaan on tekijälleen verollista tuloa. Tiekunnan tulee huolehtia tulorekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Lisätietoja Verohallinnon internet-sivuilta www.vero.fi/tulorekisteri.

7.4 Avustuksen maksaminen

Tiekunnan on toimitettava lauttapaikan, vuosittain purettavan sillan ja talvitien osalta KEHA-keskukselle hakemus selvityksineen kunnossapitovuoden kustannuksista **viimeistään seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä (YksTA 6 §). Maksatushakemuksen toimittaminen määräajassa on asiakkaan vastuulla.** Käytettäessä muuta kuin sähköistä asiointia, kuten postia, matkahuoltoa tai muuta vastaavaa palvelua, hakemus tulee lähettää riittävän ajoissa, jotta se saapuu KEHA-keskukselle määräaikaan mennessä. Hakemus tulee vireille vasta, kun hakemus tai tieto sen saapumisesta on toimitettu KEHA-keskukselle. (HaL 17-18 §.)

Uuden erityiskohteen, jolle ei ole aikaisempina vuosina myönnetty valtionavustusta, tulee hakea kunnossapidon valtionavustusta ELY-keskukselta viimeistään elokuussa ennen sitä kalenterivuotta, jonka alusta avustusta haetaan (YksTA 5 §).

Erityiskohteen avustuksen maksatusta haetaan

Maksatusta haetaan KEHA-keskuksesta. Maksatushakemus jätetään sähköisen asiointipalvelun (<https://sahkoinenasiointi.ahp.fi/fi/palvelut>) kautta, jos valtionavustusta on haettu ko. kanavassa. Kesken hankkeen asiointitapaa ei voi muuttaa.

Mikäli aluehallinnon asiointipalvelun käyttö ei ole mahdollista, voi tulostetun ja täytetyn lomakkeen palauttaa vaadittavine liitteineen osoitteessa www.ely-keskus.fi/asioiverkossa tai www.suomi.fi ELY-keskusten yleinen asiointilomake yksityishenkilöille -lomakkeen liitteenä. Hakemus osoitetaan Pirkanmaan ELY-keskukselle käsiteltäväksi. Hakemuksen voi toimittaa myös postitse osoitteella KEHA-keskus, Maksatusyksikkö / Yksityistiet, PL 136, 33101 Tampere.

Lisäohjeita maksatukseen on saatavissa osoitteesta: www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/liikenne. Lisätietoja myös www.ely-keskus.fi/erityiskohteiden-avustaminen.

Maksatushakemukseen tulee liittää:

- Selvitys lauttapaikan tuloista ja menoista (erillinen lomake)
- Kirjanpidon raportit (päiväkirja, pääkirja)
- Tiekunnan tilinpäätöstiedot (tiekunnan ja hoitokunnan kokouspöytäkirjat, tilintarkastuskertomus)
- Kustannusselvitys
- Tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen.

Lomakkeet ovat saatavissa:

- www.ely-keskus.fi/liikenne/lomakkeet
- www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/liikenne
- www.suomi.fi.

Edellisen kunnossapitovuoden avustuksen loppuerä maksetaan myös toukokuussa. Avustus maksetaan täysinä euroina alaspäin lähimpään euroon pyöristettynä.

Lisäksi lauttapaikkojen ylläpitoon ja vuosittain purettaviin siltoihin myönnettävistä valtionavustuksista voidaan maksaa yksityistiekunnille enakkona enintään 85 prosenttia edellisen vuoden toteutuneista ja hyväksytyistä kustannuksista lasketusta avustuksesta. Täysimääräiseen enakkomaksuun tiekunnalla ei ole automaattisesti oikeutta. KEHA-keskus maksaa enakkoa harkintansa mukaan. Ennakot maksetaan viimeistään kunnossapitovuoden toukokuussa. (YksTA 6 §.)

Seuraavassa taulukossa on esimerkki vuosittaisten kustannusvaihtelujen huomioon ottamisesta lauttapaikan ennakkojen maksamisessa:

Taulukko 1. Vuosittaisten kustannusvaihtelujen huomioon ottaminen lauttapaikan ennakkojen maksamisessa.

Vuosi	Kustannukset	Laskennallinen ennakko	Maksettava ennakko	Ed. vuoden loppuerä	Maksetaan toukokuussa
0	100
1	100	0,85x0,85x100 =72,75	72,75	..	72,75

2	200	$0,85 \times 0,85 \times 100 = 72,75$	72,75	$0,85 \times 100 - 72,75 = 12,25$	$72,75 + 12,25 = 85$
3	150	$0,85 \times 0,85 \times 200 = 144,5$	144,5	$0,85 \times 200 - 72,75 = 97,75$	$144,5 + 97,75 = 242,25$
4	100	$0,85 \times 0,85 \times 150 = 108,38$	108,38	$0,85 \times 150 - 144,5 = -17$	$108,38 - 17 = 91,38$